

SAZKEDİŞİ

sayı 19

ZAMAN

Zaman bana bir şiir
Şiir bana zaman versin ben bir şiir olayım
Zaman ve şiir benim düşüncelerimin kardeşi

Şiir bana zaman ver, o vakit senin yüzüne
Bakarak bir şiir yazayım
Zaman ve şiir biz insanlar için bir kardeş.

*İlayda Kutlu,
Yaş; 9*

desen: oğuz demir

- ahmet günbaş
- salih bolat
- enver gökçe
- yusuf alper
- oya uysal
- mehmet mümtaz tuzcu
- hüseyin peker
- m. mahzun doğan
- hüseyin köse
- hüseyin hatipoğlu
- ayşe özgür aydoğan
- zeliha cenkçi
- bahtiyar kaymak
- erkan karakiraz
- çağın özbilgi
- halim yazıcı
- azime akbaş yazıcı
- volkan hacioğlu
- neval savak
- melih elhan
- fatih kök
- ihsan baran
- önder çolakoğlu
- ömür özçetin
- nilsun usluoğlu
- felek yılmaz
- orhan kınacı
- mehmet selçuk
- nilgün emre
- kuzey genç
- şaban çetin
- ogden nash
- tamer gülбек

kenterin küçüğü mü hoplatıyor kantarı

mehmet mümtaz tuzcu

Adisyon paten kayıyor bulvarın bu yanında
Anında ödetiyor, keyfin yoksa ödeme
Deme yahu ! Öyleyse marttan sonra

40 aydır 45 kuruş koyamadık zulaya
Uluya uluya dörtlü manco düşürdük
O da anca yetiyor salyasına Sarman' ın

Pürçekli takvimde ezici aritmetik
Ar etmedik cızladık kat sahibi azınca
Uzunca bir süre geçmeyiz kapısından

+ 18 güreş kirletiyor kileri
Sert ileri al geri erken bu yuvalara
Ebeveyn mutfağında set üstünde pişiyor

Metelik yok bankada
Ama vade sonu pazara geldiğinde
Çöküşü zor çıkıyoruz tasmasız eniklerle

Vakumlu dekadonda buz tutmuş kara kahve
Arefenin telvesinde patinaj görünüyor
40 ayda 45 kuruş koyamadık zulaya
Sağdırsak kumbarayı 35' e 25
Kuartete yağ sürmez nerde alaya

zaman varken aytekin karaçoban

Taşların yaşına erişemezsin, unut.
Soğuk düşler kurarak baharı hazırlayan
kıştan daha becerikli büyücü olamazsın.
Mırıltılarıyla kucağındaki kedinin
içinde yatan vaşığı evcilleştirmesini hiç deneme.
Bir denizatının yelesine yapışmış
kül zerresi olacaksın hepsi hepsi;
öleceksin yani, kapanacak perde;
evine, işine dağılacak herkes,
başka oyuncular bekleyecek sahne.
Biliyorsun bunu, amansız biliyorsun.

Kum saatini kırıldığında duyduğun ses
zamanın acılı sesi değil, kum gıcirtısıydı,
işitme duyunu bile bileyleyemediğinden.
Düşlerin savruldu, büyü bozuldu.
Yeryüzünden daha büyük olma yarışını bırak;
kendi büyüklüğün neyse onunla doldur uzayı.

Yapabilirsen, biraz zaman varken
yokülkenin coğrafyasına düzen ver.

Çizim: mehmet selçuk

at

cem uzungüneş

Cahit Ökmen'e

Cıva rengi Boğaz bir Zülfikar
Sarayburnu'na saplanmış kalmış
uzakta sönmüş paslanan Independenta
kara şemsiyeliler basmış meydanı kasvet
*yağıyor, rüyada söylenen şiirler unutulur
ama yaklaşık bu sözler var aklında*
Üsküdar'da şemsiyemin altında
bir ankesörlü telefon kuyruğundayım.
Başımı çevirince ters yöne bir baş dönmesi
gibi dönüyor meydan 360 derece panoramik
bir İstanbul manzarası şemsiyemin altında
nedense bir yas havası var.
Hemen arkada iskelenin turnikelerinden
çiling çıkıttık çiling ritmik jeton sesleri
geliyor. Nedense kuyruk uzun, c şeklinde
şemsiyeliler kuyruğu, sabırlıyım. *Sabır
dizginlenmiş sabırsızlık değil mi zaten?*
Birinin cebi çalışıyor, zamanda gidip gelmeler var.
Rüyada tuhaflıkları hoş karşılarız.

Kime telefon edeceğim? İzmir'e Atagül'e belki.
Annem sağ, anneme belki (iş işten geçmeden).
Önümde üç kişi var sıra bana geldi gelecek.
Bir nal sesi işitiyorum. Nal sesi.
Turnikelerdeki o ritmik jeton seslerini
nal sesi sandım kulak yanıltması bu
diyorum içimden şemsiyemin altında.
Dönüp bakıyorum bir at.
Telefon kuyruğunda bir at.
Önceden ardıma bakmıştım yoktu.
Yoktu, zuhûr etmiş.
Bıyıklı bir seyis yularını sımsıkı tutmuş:
Müsaade edin, diyor, çok acil!
Şaşkınlıktan yana çekiliyoruz.

emre şahinler

Her Gün Giderek Fakirleşen Şeylerin Meseli

Hepimiz bu şiirde intihar edebiliriz.
Elini göğsüne götürüp istavroz yamağı yapabiliriz.
Kunduralarınızı kilisenin avlusuna hırsızlar bayram etsin diye
Ortodoksları maskelerin ihtiyatsız dansına kaldırabiliriz.

Paklanmaz gırnaların çözemez çocukluğunu deniz.
Batbatların nezaketli ayağıyla perdelendi dünyanın odaları
Okulun ilk günü astronot olmaya karar veren çocuklar
Zıylak zeminlerde sek seke zerletti ülkeleri

Hepimiz bu şiirde intihar edebiliriz
O lâ lâ.
Yüzleriniz sedef çakıl
Kırdım mı jazzsız taburların hamam tasını
Bencileyin benledim beni

Cennete düşeceğim
Cennet: babamın sakallarından bir ırmak

babam

şaban çetin

Elleri kasırgadan beden kazanmış babamın.
Dişleri kaç zamandan eksilmiş.
Düşleri birilerinde tazelenmişçesine!
Yangına dönük hallerine bakarken gökyüzü,
Titremiş elbiseleri.
Kaç elden nakış yemiş yüreği kim bilir?
Babamın nasırlaşmış halleri...

les fleurs du mal elçin sevgi suçın

sen gidince birden sıvılaştı dünya
ayaklarım birden bir yokluğa bulandı

ağır ağır batışını izledim zamanın kızıl
bir deniz gibi ufukta. ağır ağır battım ben
de ağzımda mor çiğlik
şehirlerin ses geçirmez bataklıklarında kimseler
duymadı. yalnız melekler sağ ve sol omuzlarımda

ışıklı kalemlerle. uzun çizgiler çizdiler şeffaf bir defterin
çilek kokulu sayfalarına:

yukarı
aşağı yukarı
aşağı yukarı
aşağı

ve düz çizgi. sesim miydi kalbim miydi yoksa sen miydin düşen zümrüt yeşili bir damla gibi
çizginin sonuna.

sonrası beyaz bir karanlık zifiri
sonrası hiçbir şeyin araf'ında benle ben
oturdum bekliyorum. bir çarpışma. bir karşılaşma. bir füzyon
delirium. içinden bal ve süt akan ırmaklar kıyısında alabildiğine yeşil
alabildiğine saf kristal bir yalnızlık içinde. zamanın kızıl gözlü fetüsüyüm

perdeyi yırtma teşebbüsü bir
perdeyi yırtma teşebbüsü iki
perdeyi yırtma teşebbüsü üç
halâ buradayım. halâ dalları meyve dolu bir ağacın altında
uzanmış bakıyorum tantalosun üzüm rengi omuzlarının üstünden

yeryüzü bize çok uzak
denizini arayan ırmak. yuvasını kuran kuş
gün ortası birden çatlayan nar ve baudelaire'in can sıkıntısı

ağzında bir saman çöpü kumları eşeliyor nuh
havva bir yaprak daha koparıyor incirden
ben prometheus'u kışkırtıyorum
ateşle aramızda tek engel tanrı. les fleurs du mal

sen gidince sevgilim
elmayı koparmaktan başka bir yol kalmadı
kaburgadan bir dünyada bilmiyorum başka ne yapılabilirdi?

m. mahzun doğan

caz günlükleri

Şevket Yücel'in "gece hayatı", üç dolara domates ve tende yatan bıçak...

5 Şubat 2001, Pazartesi, Ankara

Bugün, internette, star.com'daki kültür-sanat haberlerini okurken, yazar **Şevket Yücel**'in ölümüyle ilgili haberde durdum. Bir tümce dikkatimi çekti. Noktalama işaretlerinin önemini vurguluyordu tümcedeki noktalama yanlışı. Tümce şu:

"Mide rahatsızlığı nedeniyle bir süredir Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Adana Balcalı Hastanesi'nde tedavi gören Yücel, gece hayatını kaybetti."

Bu tümcede "gece" sözcüğünden sonra virgül gerekiyor. Bu haliyle okuyunca şu anlaşılıyor:

Yücel ölmemiş, "gece hayatını" kaybetmiş.

Çocukluk yıllarımdan usumda kalmıştır. Noktalamanın önemine ilişkin olarak şu esprili tümce örnek verilirdi. Hâlâ veriliyor:

"Oku baban gibi, eşek olma!"

Bu tümcede virgölün yerini değiştirince, baba, eşek oluyor:

"Oku, baban gibi eşek olma!"

(...)

(23.15)

9 Şubat 2001, Cuma, Ankara

Bir haftadır bedenim benim değil sanki... Nasıl hastayım! Nasıl hastayım! Yine de hiç hasta değilmiş gibi, tüm yapacaklarımı yapmaya devam ediyorum. Dergiyi, bütün terslikleri aşı

aşı baskıya verdim bugün, nihayet! İnternetteki sayı yayınlandı bile... **Zerrin Taşpınar**'ın kitapla ilgili çalışmam hızla ilerliyor... Bugün "Bir Ardeş Kuşuyum Ben"i bilgisayara aktarmaya başladım. ISBN numaralarını da aldım. Kapakla ilgili malzemeleri dün aktarmıştım zaten Özer'e...

Nilgün Cerrahoğlu'nun Milliyet Gazetesi'ndeki köşesinin adı "Faks"... Yazı değil ama, köşe adı düşündürdü beni... **Teoman Erel**'in yine bu gazetede yazdığı ve o ilk gençlik yıllarımda okuduğum köşesinin adı da "Teleks"ti. Teknoloji nasıl da ilerliyor? Artık teleks mi kaldı? Faksın ise pabucu atılmak üzere dama... Bilgisayar kendinden gayrısını yok ediyor hızla...

(22.40)

10 Mart 2001, Cumartesi, Ankara

Ayın başlarıydı. Radikal Gazetesi'nde bir fotoğraf görmüştüm. Benim, gazete aldığım bakkaldı fotoğraftaki kişi. **Mustafa İstemi**'nin fotoğrafı olmalı... Usumda öyle kalmış. Ankaralı bakkalın, ekonomik krize karşı, dolarla satış yapmaya başladığı yazılıydı altında. Bugün, Çankaya pazarında duyuyordum. Pazarıcı, "Domates üç dolar!" diye bağırıyordu...

(17.00)

14 Mart 2001, Çarşamba, Ankara

TRT'ye hazırladığım şiir programında 8 Nisan'ı, yağmur temalı şiirlere ayırmıştık. **Necip Fazıl Kısakürek**'in "Bu Yağmur" şiirini, **Metin Celâl**'in hazırladığı Cumhuriyet Dönemi Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi'nden (Papirüs Yayınları, 1. Basım: Şubat 1998, İstanbul) yazmıştım. Birinci dörtlükte, "Bu yağmur... bu yağmur..." yinelemesinde, ikinci "Bu"nun "b"si küçük yazılmışken, üçüncü ve son dörtlükte büyük yazılması dikkatimi çekti. Bunun üzerine, Necip Fazıl'ın bütün şiirlerini topladığı (Elbette biliyorum "Kadın Bacakları" gibi bazı şiirlerini bu toplama almadığını) Çile'yi buldum (Büyük Doğu Yayınları, 8. Baskı: Mart 1981, İstanbul). Baktım ki, fark yalnızca "b" harflerinde değil. "Yağmur" sözcüklerinden sonraki üç noktalar da yok Çile'de... Bunun üzerine, **Memet Fuat**'ın Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi'ni (Adam Yayın-

ları, Birinci Basım: Nisan 1985, İstanbul) açtım. Metin Celâl'in yazış biçimi, Memet Fuat'inkiyle aynı. Ancak Celâl ve Fuat'ın seçkilerinde yer alan biçimiyle, Çile'deki şiir arasındaki farklar, yalnızca "b"ler ve üç noktalardan ibaret değil. İkinci dize, her iki antolojide, "Öpüşten yumuşak yağın bu yağmur." şeklindeyken, Çile'de "Nefesten yumuşak, yağın bu yağmur." biçiminde. Yine, ikinci bölümün ikinci dizesi, anılan seçkilerde "Karnımda acısız yatan bir bıçak." şeklindeyken, Çile'de, "Tenimde acısız yatan bir bıçak," diye geçiyor. Üçüncü bölümün ilk dizesinde de fark var. Memet Fuat'ın seçkisinde bu dize, "Bu yağmur... bu yağmur... cinnetten üstün;" şeklinde. Metin Celâl'in seçkisinde ikinci kez yinelenen "bu" sözcüğündeki "b" harfi büyük. Şimdi de Çile'deki dizeye bakalım: "Bu yağmur, delilik vehminden üstün," Necip Fazıl 1983'te öldü. Yani bendeki Çile, 1981'de, henüz o sağken yayımlanmış. Denetiminden geçmiştir sanırım. Daha sonra kendisi bir değişiklik mi yaptı acaba? Metin Celâl'in seçkisine bu şiiri, M. Fuat'ın seçkisinden aldığını düşünebilir, "B" harfini de bir dizgiyanışı olarak alabiliriz. Peki, Memet Fuat, o şiiri hangi kaynaktan aldı acaba? Doğrusu, bu tür seçkilerde, her şiirin altında, alındığı kaynak belirtilmeli diye düşünüyorum. Sanırım, o zaman, bu tür sorunlar daha kolay çözülür. Ben, TRT'ye yazdığım metinde, Çile'deki biçimi kullanmaya karar verdim.

Bununla birlikte, andığım farkların dışında, noktalama farkları da olduğu için, şiirin seçkilerdeki biçimi ile, Çile'deki biçimini buraya yazmaktan kendimi alamadım.

Bu Yağmur

Bu yağmur... bu yağmur... bu kıldan ince,
Öpüşten yumuşak yağın bu yağmur.
Bu yağmur... bu yağmur... bir gün dinince,
Aynalar yüzümü tanımaz olur.

Bu yağmur kanımı boğan bir iplik,
Karnımda acısız yatan bir bıçak.
Bu yağmur, yerde taş ve bende kemik

Dayandıkça çisil çisil yağacak.

Bu yağmur... Bu yağmur... cinnetten üstün;
Karanlık kovulmaz düşüncelerden.
Cinlerin beynimde yaptığı düğün
Sulardan, seslerden ve gecelerden.

(Metin Celal'in antolojisinden... Memet Fuat'ın seçkisinde de, son dördüğü ilk dizesinde, ikinci "Bu" yinelemesindeki "b" harfinin küçük olması dışında, Celâl'inkiyle aynı.)

Şu da, şiirin Çile'deki biçimi:

Bu Yağmur

Bu yağmur, bu yağmur, bu kıldan ince,
Nefesten yumuşak, yağın bu yağmur.
Bu yağmur, bu yağmur, bir gün dinince,
Aynalar yüzümü tanımaz olur.

Bu yağmur, kanımı boğan bir iplik,
Tenimde acısız yatan bir bıçak,
Bu yağmur, yerde taş ve bende kemik
Dayandıkça çisil çisil yağacak.

Bu yağmur, delilik vehminden üstün,
Karanlık. kovulmaz düşüncelerden.
Cinlerin beynimde yaptığı düğün,
Sulardan, seslerden ve gecelerden...
(1934)

(20.45)

15 Mart 2001, Perşembe, Ankara

Akşam, yatana kadar yağmur temalı şiirlerle uğraşıp durdum. Önceki gün gece hiç yatmamıştım. Üç program birden yazacaktım TRT'ye ve bugün öğleden sonra çekim yapacaktık. Beş dakika bile kestirmedeğim halde, dün gün boyu da ayakta kaldım. Çok işim vardı. Gittim, yaptım hepsini... Akşamsa, üçüncü programı da yazıp, elektronik postayla gönderdikten sonra, büyük bir yorgunluk ve ferahlık duygusuyla yattım. İyi bir uyku çekecektim. Çektim de... Ama... Sabah başlayan telefon sağanağı beni deli etti. Biriyle görüşüyorum, başımı yeniden

vuruyorum yastığa... En fazla on dakika sonra yeni bir telefon daha... En son **Nice**'nin (Damar) telefonuyla artık "*tamam*" dedim. Elimi yüzümü yıkayıp çayı koydum ocağa...

Camlar öyle kirlenmiş ki! Dışarı baktığımda göğü net göremiyorum... Camları bir güzel silmeli artık...

Dağların ufku çizdiği yerden başlayarak, yer yer grileşen beyaz bulutlar var gökyüzünde... Sonra mavi gök başlıyor... Elmadağ tepelerinde çok az kar var. **Talip Apaydın**'ın "*Bahara Doğru*" (1) şiirindeki duygular sarıyor içimi, bakınca...

Bahara Doğru

Günler nisandan mayısa doğru gidiyor
Dumanlı dağlarının üstünde bir yeri
Bir yeri gözlüyorum
O kar adası gittikçe eriyip bitiyor

Ah oralarda olmak şimdi
Karışmak dağlardaki sessizliğe
Bir su damlası gibi kendiliğinden
Ulaşmak o yalnızlığa kimsesizliğe

Müzik setinde **Sezen Aksu** "*Kavaklar*"ı söylüyor...

"*Bu Yağmur*" şiirine taktım... Nerede karşıma çıksa, karşılaştırma yapacağım artık. "*Şairlerin El Yazılarıyla Şiir Albümü*" (2) adıyla bir kitap yayımlanmıştı. 1984 yılı. Öğrenciydim ve yarım gün kitabevinde çalışıyordum. Bin 250 liraydı kitap. O günler için çok pahalı bir rakamdı bu! Hele de benim için... Şairlerin el yazılarına olan düşkünlüğüm nedeniyle, yine de almıştım... Kütüphanemin seçkiler bölümünde durur. Arada bir karıştırdığım kitaplardandır. Ona baktım da, **Necip Fazıl**'ın "*Saat*" şiiri kendi el yazısıyla yayımlanmış. "*Bu Yağmur*" ise matbaa harfleriyle... İlk dördü-

ğün ikinci dizesindeki benzetme "*öpüşten*" değil, "*nefesten*"; ikinci dördüğü ikinci dizesindeki bıçak ise karında değil tende yatıyor. İlk dördüğü birinci ve üçüncü dizeleriyle, üçüncü dördüğü ilk dizesindeki "*Bu yağmur*" sözcüklerinden sonra üç nokta değil virgül var. Üçüncü dördüğü ilk dizesinde yağmur, "*cinnetten*" değil, "*delilik vehminden*" üstün. Bu dört önemli konuda, seçkideki şiir şairin Çile kitabındakiyle aynı. **Metin Celâl** ve **Memet Fuat**'ın seçkilerindeki gibi değil yani... Bununla birlikte noktalamalarda farklar var. Şiirde, bir noktanın, bir virgölün bile ne kadar önemli olduğunu düşünürsek, şimdi, şiirin üçüncü bir biçimiyle daha karşı karşıyayım. Çile'deki şiire göre noktalama farkı olan iki dize var:

"Nefesten yumuşak, yağın bu yağmur" (Çile'den).

"Nefesten yumuşak yağın bu yağmur" (El Yazılarıyla Şiir Albümü'nden).

"Tenimde acısız yatan bir bıçak," (Çile'den).

"Tenimde acısız yatan bir bıçak." (El Yazılarıyla Şiir Albümü'nden).

Sabahleyin beni çıldırtan telefonlardan biri de TRT'dendi... Çekimler ertelenmiş, stüdyodaki yoğunluk nedeniyle... Büyük olasılıkla 20 Mart'ta yapacaktık. Ben de evden çıkmaktan vazgeçtim.

(15.15)

Turgut Uyar'ın Bir Şiirden (3) kitabında, Necip Fazıl Kısakürek'ten seçtiği şiirin "*Bu Yağmur*" olduğunu anımsadım. Kitabı buldum. Baktım ki, Turgut Uyar'ın kitabında şiir, Memet Fuat ve Metin Celâl'in seçkilerindeki gibi...

1. Memet Fuat, *Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*, Adam Yayınları, Birinci Basım: Nisan 1985, İstanbul.

2. Şairlerin El Yazılarıyla Şiir Albümü, Hazırlayan: Hüseyin Akan, Fakir Hastalara Yardım Vakfı Yayınları, Birinci Basım: Ekim 1984, Ankara.

3. Turgut Uyar, *Bir Şiirden*, Ada Yayınları, Nisan 1983, İstanbul.

kimsenin aklına gelmez

bırakırsın kendini
yer tutar
herkesin içinde
şüphe.
ne bilecekler
nereden bilecekler
tanrım
indirme elini
aşağıya omuzlarımdan.

kimsenin aklına gelmez
havadayken kuşun intiharı
nasıl çarpışır bir uçağın kanadıyla
saplar gibi göğsünün ortasına
az önce ekmek doğramış bir bıçağı
akıl havada bulut
rüzgarlar bağırarak
yağmurlar yağacak
kimsenin aklına gelmez
ayakları yere değince
ağlar bembeyaz bir kuş

aşağıda kürek sesleri linç

sabah saat beş
tanrım dünya leş!
öyle hiç yere duracak kalbim
aşağıda kürek sesleri linç
öylece bekleyeceğim
çukurlarınızın başında sessiz sessiz

sabah saat altı
tanrım dünya kahpeliğin yeri!
eğilip yumulduğum nehir boğacak beni
aşağıda kürek sesleri linç
öylece bir uykudur doymadım hiç
yırtılmış bir atlas gibi bu iç

sabah saat yedi
tanrım dünya kirlendi!
el değdi yel değdi bu değmeze
aşağıda kürek sesleri linç
dışına çıkarmak için
içine gömecekler beni

yaşamaya doymadım hiç.

Kendi ekseni etrafında dönerken figür ayağa düşüyor şarkı
Çok rol kesiyor çıkık elmacık kemikleriyle çok ruh sevenler

Bir söylenti kol geziyor oyun alanı dar ve tehlike hep aynı
Haliyle anlaşılmadı bir insana dokununca çırpınan kelimeler

Oyun ilerledikçe birbiri içine geçiyor kostümleriyle kırmızı
Kan yarıda kesildiği külliye yalan da taklit ettikleri şakaları

Yırtık dekor sızmış kader gerçi iyi aydınlanmış gösteri mezarı
Çağın mutlu kölesi olarak ustalıkla sahneledikleri kirli yaşamı

Ne çıktı çekilirken topluığneyle mim ne de kefenin marifeti
Kaydı toplu ölümlere toprak parçası da gıdıkladı son perdeyi

(*) İzmir, Kültürpark Açık hava Tiyatrosu \ Martha Graham Dance Company, Panorama\2014

desen: azime akbaş yazıcı

bir park için isim önerileri

eren şahin

Unutulmuş bir ceset gibi bulmuştum kendimi yaman bir parkta
Kaldırıp başımı zoraki, siyah mı siyah şöyle kallavi tabut dilemişim silah geceden
Çırılçıplak tenler hecelemişti azgın kelimelerim
Morfin dilemişim sakat köpekler, sakat çağlar, sakat yüzüm için,
Bir şey dilemişim söylenmeyecek
Ağır tahrik ve ağır tahribat, yoksun çöl, keza hakim bozkır dallardan sarkmıştı
Sarkıtmışım yani gevşemiş etlerimi, cesedime bir ad koymuştum:
Soluğu nüfus memurluğunda almıştık.

Kimsenin dolaşmaya cesaret edemediği o parkta,
Damarlarımda dolaşmayan kanımla, ben de dolaşmamıştım zaten...
Yoldan geçenler, geçmişin toy delikanlıları, geçenlerde hepsi pelikan olmuş
Bir şarkı listesine sığmışlardı,
Eskimiş pantolonumun yüzülmüş ceplerinde birkaç göz, birkaç söz,
kaçmamıştım daha aklımdan, yatmamıştı param
Yatmamıştım koynuma sarı suskun
Haklıydım ayrılık mahkemelerinde biraz şansımı zorlasam
Biraz şansımı zorlasam bu parka senin adını verebilirlerdi,
Görevine iade edileli özlem, piyadesi olunmalıydı hem hasretin.

Soluğu nüfus memurluğunda almıştık, yatmamıştı param
İyi kalpli cesedim! Sana borçlanmışım,
Seni taze açılmış mezara götürüp koyamazdım, parktan el ele çıkmıştık
Kötü şiirler, kirli kanım, yırtılmış gökyüzünden can havliyle düşen yağmur
Yırtılmış kitapların yapayalnız ayraçları,
Cenaze marşı ve yeni başlayanlar için helva tarifleri,
Ardımızda bırakılan onca şey,
Bir şarkı listesine sığmışlardı.
Pelikan yüzüm su dökerdi
O vahşi delikanlıların ardından o vahşi parkta.
Cenaze aracı geldiğinde hışımla cesedim! seni sakladım
Siyah tabutun içine metanetle uzanırken
Biraz şansımı zorladım, -neşter parmaklarımla-
Adını parkın tabelasına kazıdım.

porsuk kıyısında bir kalender : rahmi emeç

1) İlk şiir macerasından başlayalım Abi... 80'li yıllardan beri yazıyorsun. Futboldan, devrimden şiire gelen yol ne güzel bir yol. Ben ilkleri severim Adem'in hikâyesi gibi heyecanlı oluyor. Demem o ki ilk yasak meyveyi nasıl yedin? İlk yayınlama macerandan bahseder misin?

Yasak meyvenin çekiciliği var tabii. Adem babamızdan öğrendiğime göre, yemek de gerekiyormuş. Varsa daha da yerim.

Verdiğin tarihten biraz daha önceleri, yani hepimiz için zaman ölçer olan o 12 Eylül'den önce de bir şeyler yazıyordum. Eskişehir'de galiba 6 sayı çıkan Anadolu'da Sanat dergisinde ilk öyküm yayınlanmıştı. O zamanlar öykü- şiir bende el ele gidiyordu. Sonra yasak meyve yiyen ben, ileriki yıllarda karşılaşmak üzere diğerini terk ettim. Yerel gazeteler, Sakarya ve İstikbal'de sanat sayfaları hazırladım. Edebiyat 81 dergisi çıkıyordu İstanbul'da, Tanju Cılızoğlu'nun yayınladığı. Orada şiirlerim yayınlandı. Yaşar Miraç'ın Yeni Türkü yayınevi, "Şiir gençliktir" adlı bir şiir yarışması düzenledi. Adnan Satıcı ödülü almıştı. Bizler..... övgüye değer bulunmuştuk. Sonra aynı adla bir kitap çıkardı yayınevi, orada 17 şiirim yer aldı. İzmir'de Hüseyin Yurttaş'ın öncülüğünde çıkan Dönemeç'te... Art arda ödüller aldım. Ancak, o edebiyat dünyasının ilişkileri içinde değildim. Eskişehir'de bir arkadaşımın

küçük bir matbaası vardı, onun matbaasında bastık. Adını da Sevgiyi Dağlara Salacağım koymuştuk. Az sayıda basıldı. Çok pişman oldum tabii. Özensiz bir basıydı. Büyük bir düş kırıklığı yaşadım. Kitap okura ulaşmadı, ulaşamadı tabii. Belki ileride "toplu şiirler" olursa...

2) Hep Eskişehir'deydin. Bir yerli olma duygusundan konuşalım biraz da ve bunun şiirine yansıyan görüntüsünden. Özellikle 2. Kitaptan sonra diğer kitaplarda gittikçe artan kızıl şimşekli kenti okuyoruz. Gar'dan trenlerden, porsuktan damıtılmış bir şiirle bu mahcup coğrafyayı yeniden, yeniden tasarlıyorsun şiirinle. Bunu seviyorum. Eskişehirli olmak nedir daha öncesinde bir yerli olmak nedir?

İnsan aynı kentte uzun yıllar yaşayınca "hancı" oluyor. Yerli olmak bu galiba. Ne kervanlar gelip geçiyor, ne yolcular. Ama yine de insanın yaşamı bir elips gibi. Bir zaman sonra yolculuk ettiğiniz ve hep içinde kaldığınız kentte daha önce uğradığınız duraklara yine uğruyor, geçmişte kalanları yeniden elinize alıp başlıyorsunuz sulamaya. Yeniden yeşeriyor. Çocukluğunuza dönüyorsunuz, ilk gençlik yıllarının tazeliğine. O zamanlara ait kimi yaşanmışlıkların görselleri, birer siyah beyaz kareler hâlinde önünüzden gelip geçiyor. O zaman size kendisini yazdırmayan Porsuk birer sözcük halinde akıyor içinizde. Yazlık sinemalar, mesire yerleri... İster istemez bir hesaplaşmadır bu geçit töreni. İnsan fark ediyor ki, hesaplaşmadığınız yerin insanı olamazsınız. Eskişehirli olmak da bu. Her kentin bir rengi var ben de. Örneğin Ankara hep gridir. İstanbul mavi. Bursa yeşil. Eskişehir siyah kırmızıdır hep; bir tarafında aşk, bir tarafında keder.

3) Biraz da göçmenlikten bahsedelim. "Kaybolmuş bir çocuğum ben adresim de yok" diyorsun. Bu dizeyi göçmenlik üzerinden okuyabilir miyiz? hala göçmen hissediyor musun?

Annem ve babam Bulgaristan doğumlu, 1936'da göç etmişler Deliorman bölgesinden. Böyle olunca "kökten göçmen" olunuyor. Garip huylarım var. Sözlük okumayı severim. Bundan ötürü Ali Püsküllüoğlu'nun Türkçe sözlüğü başyapıttır, masamda durur hep. Çünkü orada, sözcüklerin bizi alıp götürmesi için kapıyı açacak anahtarlar var. Soruya yanıt olsun diye bir garip huyumdan daha söz edeyim: Atlas okumayı seviyorum örneğin. Daktilo yıllarımda atlası mecburen basılı kâğıt üzerinden okurdum. Hatta bir zamanlar masamdan eksik olmayan bir kire'm bile vardı. Bilgisayar günlerimde google'den okumaya başladım. Zirveli, uçurumlu, ormanlı hayali yolculuklara çıktım, çıkıyorum. Bazen rüyalarıma da giriyor. Tam 59 yıldır aynı yerde göçmenliğe hayali olarak kanat çırpıyordum. Hâlâ göçmen olmak, bunu hissetmek iyileştiriyor, altı ısınmıyor, yumurtaları çatlatmıyor insanın...

4) Her şairin kendi lügati vardır elbet. Senin de bazı sözcükler yoldaşın. Anı, Anne, Çocuk, Şehir gibi anladığım kadarıyla bunlar senin lokomotifin ama yukarıda sözünü etmediğim kilit bir sözcüğün daha var "boyun". "Konuşunca boynuyla konuşan" diyorsun mesela. Şiiri açıklaman için değil elbet- zaten pek çok şiirde geçiyor, ama imge olarak sende ve belki senin kuşağında da sonrakilerin anlayışından farklı bir yerde duruyor. Ne söylüyor boyun?

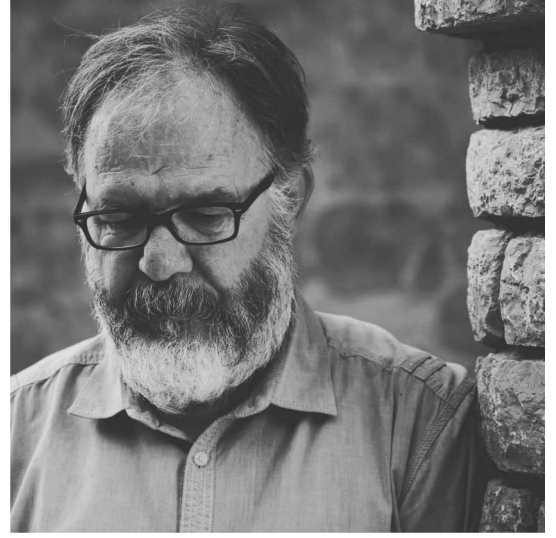
Sözcükler hayatı tanıma çıktığımızda birer el feneri gibi. Belki sendeleyip yolumuzu şaşırdığımızda birer pusula. Belki bir asa... On-

lara sarılmadan yürümek imkânsız... Hal ve gidişimiz nasılsa, ona uygun sözcükler gelip buluyor bizi veya biz o sözcüklere sarılıyoruz. Bilinçli bir seçim değil. İnsan dönüp de yazdığı şiire dışarıdan baktığında –ki, çok zor bir şey bu- sözcüklerin bizde çağrıştırdığı şeylere çarparak sendeliyor. Yaşadıklarımızın, düşlerimizin, düş kırıklıklarımızın tanımı içinde hepsi. Boyun sözcüğü, belki de 12 Eylül sürecinin bir ürünüdür bende... İşte bendeki Eskişehir: Anı, Anne, Şehir...

5) Çok sevdiğim bir türkünün şiirini yazmışsın. "Ayingalar" bilmeyenler için bir parantez açalım. Ayinga: tütün yaprağı demek. Bu türkünün iki versiyonu var biri Eskişehirli biri de Ankaralı olan. Çoğu kişi Ankaralı olanı radyolardan TV'lerden Mehmet Erenler veya Rifat Balabanlar' ın sesinden dinlemiştir. Ama Eskişehirli olan pek bilinmez. Zaten hikâyesi de hazindir. Biraz bu şiirden ve türküden, türkünün hikâyesinden bahsedelim mi?

Yaşadığı kentin türküsünü okuyan- okuyabilen insanlara hep imrendim. Okuyamadığım için de hep eziklik duyarım. Mekânı cennet olsun, Hayati Yeşillik hocamız vardı. Ona söyledirdim bu türküyü. Hikâyesi şöyle: Karacaşehir'de tütün kaçakçılığı yapılmaktadır. Dönem, Cumhuriyet öncesidir. Adını bilmediğimiz ve öksüz olan bir çocuk, geçimini sağlamak için zorunlu olarak tütün kaçakçılığı yapmaktadır. Ata yüklediği ayingaları (kaçak yaprak tütün) götürürken, kolluk kuvvetlerine yakalanır ve Eskişehir'de getirilir. Köprübaşında da asılır. Bunun üzerine yakılan bir türküdür.

6) Biraz da gazetecilik... Aslında senin asıl mesleğin. Uzun yıllar gazetecilik yaptın. İlk başladığın dönemle şimdiki habercilik

anlayışı arasında muhakkak ki çok fark vardır. Medya, medya algısı okur üçgeninde ka-baca nasıl bir kıyaslama yapabilirsin bize.

O yıllarda, 80'ler ve kısmen 90'larda emek yoğunluklu bir işti. Gazetecilikten gelenlerin, bu işin etiğini çok iyi bilenlerin elindeydi gazeteler. Tüm dünyada olduğu gibi, özelleştirmelerle birlikte gazetelerin "sahiplik yapısı" da değişti. Sahipleri bir "maşa" gibi kullanmaya başladı. Sadece haberi haber yapacak içeriğe bakacak olursak bile, yapılanın haber dışında her şey olabileceğini söyleyebiliriz. Üç dört gazete dışında gazete mi var? Sekiz dokuz gazete aynı gün aynı başlığı mı atar! Ve tabii, "sivil darbe" ile kapatılan gazeteler, televizyonlar, radyolar, internet haber siteleri...

7) Son yıllarda düzyazı şiire ağırlık verdin. Anlatı düzyazı şiir Mektuplar da var. Düzyazı olanaklarını konuşalım biraz da. Masallar Mektuplar ve Kuşlar, Uzak İnsanın İçindedir nasıl çıktı ortaya?

Anlatmak rahatlatır insanı. Rahatlamak için çıktım yola. Benim "anlatı" dediğim, bazı arkadaşlarımla "öykü bunlar" dediği Masallar Mektuplar ve Kuşlar böyle çıktı ortaya.

Hiçbir kurgu yapmadan, bir sözcüğün peşine takılıp gittim. Yorulduğum yerde durdum. Uzak İnsanın İçindedir kısa yolculuklarımda, bir yerde konakladığımda veya trende, otobüste çeşitli gözlemler yaparken bana kendisini yazdıran bir cümlelerin peşine takılıp oluşturduğum kısa metinler... Ona "anlatı" değil de, "metinler" demiştim. Sonra, her ikisi üzerinde farklı zamanlarda çalışmalar yürüttüm ve kitaplaştırdım.

8) "Yazılıkaya Şiir Yaprakları" ben Mardin'de iken bana kadar ulaşıyordu. Bu sizlerin özverili çabasıydı elbette. Anadolu'da dergi çıkarmak bunu küçük bir sermaye ile yapmak ama iz bırakmak üstüne konuşalım.

Eskişehir'de hep bir "şiir dergisi" çıksın istiyordum. Defalarca bunu Erol Büyükmeriç'e de söylemiştim. Öyle bir zaman geldi ki, tek bir yaprak çıkaralım ve adını da Yazılıkaya koyalım dedim. Yazılıkaya biliyorsunuz, Friglere ait Eskişehir'de bir kaya anıtı. Hem böylece geçmişe de bir gönderme yapmış oluyorduk. Elimizde 300'ün üzerinde adres vardı. Önceleri her ay, sonraları iki ayda bir posta yoluyla gönderdik. Tam 7 yıl çıkardık. Üzerinde fiyat yoktu, isteyen posta hesabına para yatırabiliyordu. Ama çoğunlukla da cebimizden çıkıyordu tabii. İyi bir şiir yolculuğu oldu bence. Konu şiir olmasa, o yolculuk çekilmezdi doğrusu...

9 Eskişehir Uluslararası Şiir festivalinin yürütme kurulu üyesisin. Tepebaşı Belediyesi bünyesinde Çok başarılı bir festival organizasyonu yapıyorsunuz Haydar Ergülen'le. Bir festival yapmanın zorluklarını üç aşağı beş yukarı tahmin edebiliyoruz. Ama bunun üzerinde de konuşalım isterim. Bununla birlikte festivalin kente getirisi üstüne de ne söyleyebilirsin?

Bu, Haydar Ergülen'in önerisiydi. Ben belediye çalışıyordum ve başkanımız Ahmet Ataç'a açtım konuyu. Hemen kabul etti ve "çalışmalara başlayın" dedi. Erol Büyükmeriç, Bahadır Gülmez, Medine Sivri, Şakir Özüdoğru ve son yıllarda Hasan Erkek de içinde yer aldı. Belediyenin halkla ilişkiler Müdürlüğünde çalışan arkadaşlarımızın çabaları hep saygıya değerdir. 2011'de ilkinin yaptık. Tabii, işi Anadolu'da yapmanın zorlukları büyük. İstanbul'da yapsanız, şairlerin pek çoğu orada zaten. Yurt dışından gelenler de bir uçak yolculuğuyla orada... Eskişehir öyle mi? Yurt dışından gelen konuklarımız önce İstanbul'a, bir araçla 5-6 saatlik bir yolculuktan sonra Eskişehir'e transfer ediliyor. Çünkü havaalanı var ama, uçuş yok Eskişehir'e. Fakat yine de, zamanla edinilen tecrübeler işimizi kolaylaştırdı. Getiri şu olabilir: Her şeyden önce Eskişehir, Yunus'un kenti. Böyle olunca en çok Eskişehir'e yaklaşıyor yapılan iş. Burada, şairlerin tanışıklığına tanık oluyorsunuz. Onlar, Eskişehir'i, Eskişehir'deki şiir dostlarını tanıyorlar. Onlar da şairleri tabii.

10) Yeni dosya var mı? Ve son olarak Caz Kedisi sence şu an ne dinliyor?

"Defterde Sözcük İnşası" adını verdiğim bir dosyam var. Ama nedense bu "inşa" sözcüğüyle problemliyim. Bu dosya için "şiirsel düzyazı" diyelim. Ben aslında "Metinler" demeyi daha uygun buluyorum. Şimdilik kitap olabilmek için kapıları çalıyor. Henüz açan yok! Herkes mi evini terk etti, anahtar deliğinden bakıp ses mi çıkarmıyorlar? Bakalım...

Caz Kedisi mi? Kendini dinlesin yeter. Ben kediciyim. Hiçbir şeyin, "miyav" kadar müzikalitesi yok...

benim, sokak ve allah arasındaki mektupları yakan

yaz yağmurlarından sonra otların hışırtısında köklerini isyanla besleyen

saatler mi uyanmış duvarların hafızasından

benim acemi dilimdir, düşer merdiven altlarının kasıklarına kavga olmaya

benim, suları habire kalles bir atlele öpen

sırlarımı çırılçıplak gözlerime takan

benim, ayrılık şarkılarını namazı kıyılmadan gömülmüş bir sözcükten dirilterek

avucumu tok tutmayan terlere boğan

kuşlardır rüzgarın diline göçü bulaştıran

madem benim, her mevkide çile oyunlarını tepen

sen getir yaşamak sefalarının üstünü

yoruldum iliklenmez bir hayatın yakasında düğme olmaktan

1.

oralarda
öfkeli her kadın
yıkarak geçiyor yaşamı
yeryüzü tarihince

sallantısını çalakalem göğün
çürük kanın anlamını yırtarak

her gün bacakları adımlarını
ayakkabıları izini değiştiriyor
güzelliğini kendine adıyor
insanı kudurtan

herkesin aklında gitmek kadınlar diyarına
kurtulmak sıkıntılarından

2.

ben eskiden terminallerde gidenleri izledim
diyor ot çekmiş bir sersem
gidip iki şiir okusa
gerçek isyanı görecektir

yalan söylüyor
korkuyor gözlerin beyazından

3.

bahardan başka yalnızlığımı inanacağım
duymaktan sürüklendim bu yorgunluğa
en ilkel kırbacımız bizim hüznün
insan içinde insan

4.

bir kuşlardan bir allah'tan utandım
iki avuç çamurdum bulandım
üç günlük dünyada tutmadı aşım
denizler gibi alsam başımı -nereye

salkım saçlar arasına daldım
terk edildim tanımadığım milyonlar tarafından
kaynağı umursamazlar arasında
dokununca akan bu kanın
bulaşan torbadaki ekmeğe
tattığın meyveye

4.

yazmanın da bir çirkinliği var
sövmenin yatıştırıcı gururu varsa

kupkuru bu aşk dediğiniz şey
yaşamanın da varoluş telaşı

buralarda kan akıtmayı severler
hayvanca tırnaklarını dervişliğe geçirirler
alışkanlıklarını bilerler dişleri gibi

5.

tuttum bir tekerleme mırıldandım
cebimdeki tüm parayı
canhıraş adında bir ata yatırdım
saydım sayıyorum sayacağım

6.

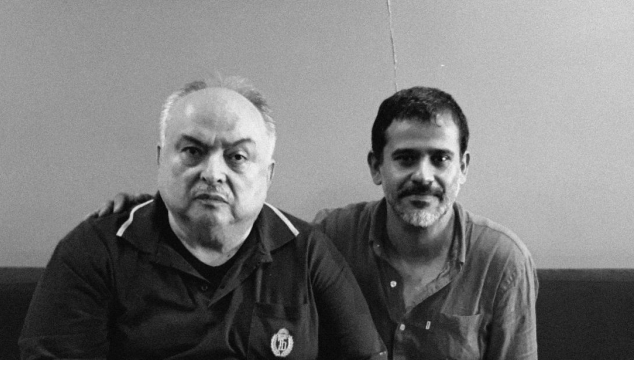
oralarda öfkeli her kadın
geçip gitsin bakışımı umursamadan
varsın kırsın iyiliğimi

7.

buralarda aranmaz niyet
ya yapmışsındır ya yapmamışsındır

fark etmez ya gelmişsin dünyaya ya gelmemişsin

ben uzak
sizlere
onlara

erkan karakiraz

poetik karşılaşmalar

Erkan Karakiraz, Mehmet Mümtaz Tuzcu'ya Karşı!

“kâğıdın üzerine güzel bir şey bırakabildiyse ne âlâ”

Mehmet Mümtaz Tuzcu ile bir araya gelip sohbet etmek istiyorduk; ancak bir buçuk ay süresince onun ya da benim işlerimizin çıkması nedeniyle bir türlü bu isteğimizi gerçekleştiremedik. 7 Temmuz Pazar günü, sabah on buçuk gibi telefon etti ve bir araya gelip gelemeyeceğimizi sordu; ben de müsait olduğumu, nihayet görüşebileceğimizi söyledim. Tabii yine önceki telefon konuşmalarımızda olduğu gibi uzunca lafladık, o gün yüz yüze görüşeceğimiz halde. Karşıyaka'da, Tuzcu'nun evine de yakın olan, müdavimi olduğu kafede buluştuğumuzda, saat on iki buçuk falan olmalı. Kafenin giriş katında, dışarıda bulunan her zaman oturduğu masada değil de, içeride servisin yürütüldüğü mutfak önündeki iki kişilik masada oturuyordu. Dışarısı aşırı derecede sıcak olduğundan, klimanın serinliğinden faydalanmak niyetiyle bu alanı seçmişti. O gün, şiir, öykü, casusluk romanları, dergiler, editörler, şairler, yazarlar, aile, filmler, sinema, kurgu, görüntü, resim, renkler, hayat ve hayati anlamlandırmak üzerine konuştuk. Mehmet Mümtaz Tuz-

cu, Godard, Truffaut, Chabrol, Tarkovsky, Hitchcock gibi yönetmenlerin dikkatli, inceleyici gözleriyle bakıyor hayata; o yüzden şiiri, sinemanın kendisine kazandırdığı bakışa teğet geçiyor her zaman. Yer yer karanlığın derecesini artırsa da, hayatın ta içinden ses veriyor. Bir Karşıyaka beyefendisi ağırlığıyla, temiz, anlaşılır, ne dediğinin çok farkında, ama eğip bükmeye de meyilli, arada argoya kaçamaklar yapan bir dille anlattı, anlattı, anlattı; ben de dikkatle dinledim, anlattım, merak ettiklerimi sordum. Aşağıdaki söyleşi metni, o günkü altı saatlik sohbetin kısa bir bölümü yalnızca...

Erkan Karakiraz: Murat Üstübal, Temmuz başında bir duyuru yaptı ve zamanında Ücra şiir dergisinde yayımlanan, yirmi iki şairle yapılan söyleşiyi, “Sorgusual'siz” başlığı altında, kendi yayinevi Heterotopya bünyesinde kitaplaştıracaklarını söyledi. Soruları, derginin editörleri de olan Murat Üstübal ve Bülent Keçeli hazırlıyorlardı bu söyleşilerde. Söyleşi yapılan şairler arasında Serkan Işın, Celâl

Soycan, İlhan Berk, Ahmet Oktay, Enis Akin gibi isimler var. Derginin Eylül 2002 tarihli ilk sayısında seninle yapılan bir söyleşiye yer vermişlerdi. Nasıl gerçekleşmişti o ilk söyleşi?

Mehmet Mümtaz Tuzcu: Murat soruları gönderdiğinde kendisine telefon ettim, soruların 'hepsinin birden' cevaplanabilirliği olmadığını, gönderdiği suallerden bir ikisini seçeceğimi söyledim. Hiç düşünmeden, müsvedde yapmadan, doğrudan doğruya, oturdum, kalemle, tek kopya, elde yazdım, gönderdim. Hatırladığım kadarıyla, o sıralar içinde yer aldıkları Yom Sanat dergisi bir değişim geçirmiş ve yeniden farklı bir kadroyla çıkmaya başlamış, Murat ve Bülent yeni oluşumda yer almayıp Ücra'yı çıkarmaya karar vermişlerdi. Söyleşinin yayımlanma sürecinin uzamasına neden olan o karışıklıkta, benim gönderdiğim cevapların yayımlandığının bile farkında değildim. Ücra'da, Murat ve Bülent, kendi aralarında bir jargon tutturmuşlar, kurdukları dilin sınırları içerisinde işler yayımlayıp, kendileri de bu çerçevede oluşturdukları diyaloglar içeren metinlerle dergiyi çıkıyorlardı. O zamanlar "atölye çalışması" alt başlığıyla çıkıyordu Ücra. Bana gönderilen soruların, anlaşılmasız bulduğum diline tepki olarak, "Büyük şehirde doğduğum için şiirlerimde kaotik bir taraf vardır; çünkü pencerem asfalta bakıyor. Sükûneti tanımadım; çimentonun içine doğdum ben." falan gibi yanıtlar yazdım.

Erkan Karakiraz: Ciddi miydin bunları yazarken?

Mehmet Mümtaz Tuzcu: Tabii, tabii, çok ciddi olarak yazdım. Murat da beğenmiş onları. Dergiye koydu onları herhalde o zaman; şimdi kitapta kullanacak. Tek kopya, mektup mantığıyla, elde yazıp gönderdiğim için bende yok o söyleşiye verdiğim

cevapların olduğu metin. O yüzden metnin hazırlanan kitapta yer alacak olması sevindirdi beni yandan da. İyi oldu yeniden ortaya çıktığı.

Erkan Karakiraz: Yazdıkların, hayatla, doğayla, teknolojiyle imtihanımızı ya da onlarla sürekli çatışma içinde olduğumuzu çağırıştırıyor bana. Hatta kurduğun dil, belirsiz bir zamandan, başka bir boyuttan geliyor gibi de hissettiriyor; sözcükler buradan, ama vücut bulan dil bambaşka bir yerden ses veriyor. Her ne kadar endüstriyel nesneler olsalar da, yazma aşamasının o organik yanını sana daha fazla çağırştıran "kâğıt" ve "kalem"i kullanarak mı yazmaya devam ediyorsun hâlâ?

Mehmet Mümtaz Tuzcu: Şu anda değil. Kısa süre önce, başladım artık makinede yazmaya. Hatta son zamanlarda beni sevindiren bir şey oldu; hiç müsvedde yapmadan makinede yazabiliyorum. "Şehir" dergisinde çıkan bir şiiri oluşturma, yazma aşamasının tamamını makine başında geçirdim. Makinenin karşısına oturduğumda şiir yazma havasında değildim. Seçim yaygarasının olduğu zamanlar... "Senyör" deyince, aklıma senyörlerle ilintili isimlendirmeler doluştu; kocamana "süzeren", küçüğe "vassal" dendiğini düşündüm. "Süzeren"i ikiye böldüm, "Erensüz" yaptım. "Erensüz kâğıdını zarfa koydu" demeden seçmeni anlattım. Yirmi beş dakikada bitirdim şiiri doğrudan makinede yazarak ve hemen gönderdim. Normalde hiç böyle yapmam; üzerinde çalışırım, düzeltirim, bekletirim, beklerim. Hiç bekletmedim bu sefer.

Erkan Karakiraz: Kitaplarında sıkça rastladığımız o yeni sözcükler, bu örnekte olduğu gibi mi çıkıyor ortaya?

Mehmet Mümtaz Tuzcu: Evet. Gerçi bahsettiğim şiirdekiler tamamen gırgır. Fırlama,

iyi bir şiir oldu, ama dikkatli okumak gerek. Bir handikap var yine de benimle ilgili. Ben şiirle çok uğraşan biri değilim; çok değil, hatta hiç uğraşan biri değilim. Sinemayla çok uğraşıyorum. Sinemada işlerin nasıl yürüdüğünü biliyorum, onu daha çok kendime örnek alıyorum, sinemayla ilgili çok okumalar yapıyorum. Kurguyu çok önemsiyorum. Mesela, sen de şiir yazıyorsun bilirsin, üç dörtlük yazmışsın, senin o üç dörtlüğünden bir hece çıksa onların hepsi sallanır, sarsılır; harf bile çıkaramazsın, öyle çalıştığımız şiirler yok mu? Dolu. Ama bir de, şundan da yanayım; benden iki dörtlük alsın birisi, birini çöpe atsin, yok "benim şiirime dokunuldu", bilmem ne, hiç benim umurumda değil, bestelesin, ondan sonra bana telefonda dinletsin. Sinemada öyle yürüyor işler; o disiplinlerarası ter kibin, ekip çalışmasının getirdiği sonuçlar, iyi görünüyor bana o yüzden. Örneğin, "Chinatown" filminin setinde, oyuncu Jack Nicholson'la yönetmen Roman Polanski arasında müthiş bir kavga çıkmış, bayağı yumruklaşmışlar falan, birkaç gün çekimler durmuş; fakat sonradan barışmışlar. Kavganın sebebi, Nicholson'ın, hiç uyuymadan da sete gelebilen inanılmaz enerjik bir oyuncu olarak, sabaha kadar uğraşıp kendi repliklerini değiştirmesi, bazı cümlelerin ağzına oturmadığını söylemesi. Bir başka örnek... Bir zamanlar, İstanbul Sinematek'i, "Yeni Sinema" diye bir dergi çıkarıyordu. Orada Arthur Penn'le yapılmış çok uzun bir söyleşi var. Çektiği filmle ilgili olarak, seyircinin izlediği versiyonun kendisinin çektiğinden on üç buçuk dakika eksik olduğunu söylüyor. Düşünürsek, on üç buçuk dakika, belki de bir aylık çalışma demek, öncesiyle sonrasıyla. Ama Penn, bir aylık çalışmasının, film için yapılan tüm öteki çalışmaların ortaya çıkabilmesi için çöpe gitmesine razı olduğunu anlatıyor. Bu ör-

nekleri niye veriyorum? Bende de benzeri bir çalışma yaklaşımı var. Sanırım bunları okuya okuya kafam öyle çalışmaya başladı. Ne "benim şiirime kimse dokunamaz", ne başka bir şey, kalmadı bende. Ancak semantik olarak şiiri mahvedeceksen oradan yine de hece bile atamazsın; o kadar da değil.

Erkan Karakiraz: Verdiğin örneklerle bakıldığında tam bir sinefil olduğun anlaşılıyor. Sinemaya olan ilginin artmasını tetikleyen, özellikle etkili olan herhangi bir unsur var mı hayatında?

Mehmet Mümtaz Tuzcu: Lisedeyken - Atatürk Lisesi- esas branşı Coğrafya olan, ama baş müdür muavinliği yapan Akif Arkış adında bir hocamız vardı. Sert bir hocaydı. Bizim sınıfın Resim dersine giriyordu. Bir gün, tesadüf eseri öğrendim ki "Kukumav" takma adıyla, yerel bir gazetede, sinema yazıları yazıyormuş; okudum ve çok beğendim, 16 yaşındaydım, adeta büyülendim. Benim sinema hastası olduğumu görünce hoca benimle samimileşti (gülüyor). Öğrencilerin o vakitler soğuk bulduğu, sert bir hocanın bana, "Her zaman gel, beklerim." demeye başlaması ilginçti. Yazın kendisini görmeye gittiğimde, bana, İngilizce olarak basılan "Sight & Sound" ile -Fransızcamın iyi olduğunu zannettiği için- Fransızca yayımlanan "Cahiers du Cinéma" isimli sinema dergilerinden bahsetti. O zamanlar Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlük binasının karşısında Hachette Kitabevi vardı; oradan "Cahiers du Cinéma" için sipariş verdim ve çok uzun süre dergiyi takip ettim. O dergide beni rahatsız eden şeylerden biri, iç kapakta yer verilen, derginin yazarlarının film değerlendirmelerindeki notların tutarsızlığıydı; aynı filme on farklı yazardan biri en düşük notu verirken bir başkası en yüksek notu verebiliyordu. Galiba biraz da filmleri değerlendirmekten çok kendi zekâlarını gösterme çabasındaydılar hem

verdikleri notlarda hem de yazdıkları eleştiri yazılarında. Diğer yandan emeğin bu denli ötelenerek eleştiri yapılması da rahatsız ediciydi; bu bizde de var elbette. Tabii en az yirmi yıldır takip etmiyorum o dergiyi, ama film izleye devam ediyorum. Dün, John le Carré'nin kitabından uyarlanan "Köstebek" filmi vardı mesela. Kitabını da okumuştum onun, "Tinker Tailor Soldier Spy". Sonra Carré okumayı, "Smiley's People" (Smiley'nin İnsanları), "The Honourable Schoolboy" (Saygıdeğer Öğrenci) ile devam ettirdim. "Tinker Tailor Soldier Spy"dan uyarlanan "Köstebek" filmini İsveçli bir yönetmen, Tomas Alfredson çekti; muhteşem bir film, oyuncu Gary Oldman da başarılı. Filmdeki oyuncular müthiş; Mark Strong'un, Colin Firth'ün oyunculukları muazzam. Tabii sıkıcılıkta Tarkovsky'yle, Antonioni'yle yarışabilir (kahkahayla gülüyoruz), filmin ağır bir havası var; şaka ediyorum ama iyi bir film. Sıradan izleyiciye sıkıcı gelir mi bilmiyorum. Orson Welles'in vinç çekimlerini andıran bir sahne çok etkiledi beni. İstanbul'da da çekimler yapılmış ama Bond filmlerinin tersine, İstanbul'u sömürmeden. İstanbul'daki kısacık bir sahnedeki siyasi bir duvar yazısı da dikkatimi çekti. Kurgusunu beğendim, uzun bir sahneden sonra gelen, dikkatli olmayı gerektiren kısa planlar biraz yorsa da çok iyiydi. Seyrettikçe güzelleşen filmlerden. Filmleri defalarca izlemekten ya da kimi yönetmenlerin tüm filmlerini izlemiş olmaktan dolayı kadrjlara bakıp hangi yönetmenin filmi olduğunu anlayabilir hale geldim zamanla. Ancak bazı sanat eserleri çok kalıcı olabiliyor insan hayatında. Hacettepe yurdunda, kardan dolayı dışarı çıkmadığım, çok canımın sıkıldığı bir gün, bir arkadaşım "Bir kitap vereyim, sıkıntın geçsin." dedi; bir kitap verdi bana. "Engerek Düğümü". Çeviren, Peyami Safa, Ötü-

ken Yayınları. Çeviri çok parlak değil, sonradan Fransızcasıyla karşılaştırarak yaptığım incelemelerde iki küçük hata da buldum, ama ben çarpıldım tamamen; bugün hâlâ öyleyim. O zaman yirmi yaşındaydım, elli sene geçti. Bir rehber kitap olarak görüyorum onu. Fakat kitabı kime verdimsem, çok kişiye okuttum ben onu, hiçbiri benim kadar sevmeydi, hiçbiri çarpılmadı. Ben acayip çarpıldım. Hatta daha sonra Tahsin Yücel'in "Yılan Düğümü" başlığını vererek yaptığı çevirisini de alıp okudum. Sebebini de tam olarak kavrayamıyorum, belki o dönemde ahlakçı bir yazara ihtiyacım vardı; çünkü yazar koyu Katolik, ahlakçı, sağcı bir yazar. Çok enteresan bir roman. Sonra Fransızcasını da defalarca okudum, çok daha iyi buldum. Üslupçu bir yazar çünkü. Mauriac'ın birkaç kitabını daha okudum Fransızcasından; "Thérèse Desqueroix", "Le Fleuve de feu" (Ateşten Nehir) ve "Le Désert de l'amour" (Aşk Çölü) gibi. "Ateşten Nehir"de yazarın tutuculuğu, taassubu daha fazla hissediliyor, o rahatsız ediyor. Bir vakitler, Mauriac'ın "Le Sagouin" isimli bir kitabını "Pis Oğlan" adıyla çevirdim, her gün birer sayfa ile uğraşarak. Özdemir İnce'yle karşılaştık, ona bahsettim çeviriden, o sırada Can Yayınları'nda çalışıyordu; fakat yayınevinin basmaya yanaşmadığını öğrendim. YKY ve Sel gibi birkaç yayınevi daha ilgi gösterdi ama onlar da basmayınca çeviri elimde öylece kaldı.

Erkan Karakiraz: Biraz yüzümüzü şiire dönelim istersen. Yazılmakta olan şiirle ilgili ne düşünüyorsun?

Mehmet Mümtaz Tuzcu: Çok dağıldı. Yani 2000'lerde çıkan dergilerden sonra özellikle... Bir şeyler azaldı sanki. Güzellik kavramı kalktı ortadan. Şu yolla veya bu yolla, isterse adamın gözünü ayak parmağının üzerine koysun, Picasso da 'güzellik' peşindeydi. Şimdi bu yok; yani sanki yokmuş gibi bir şey-

ler yazılıyor. Estetik yaklaşımın biraz örselendiği anlamında söylüyorum. "Dil"deki sinir uçlarıyla ilgili bir şey bu.

Erkan Karakiraz: Senin için yazdığın her şiir biricik mi yoksa "kitap yapma" fikriyle mi yazıyorsun? Şiir olsun, şiirsel anlatı olsun, senin yazınsal evrenini biçimlendiren unsurlardan "biçimsel özelliklerin" de diğer unsurlar kadar izleğe dönüştüğünü düşünerek soruyorum bunu.

Mehmet Mümtaz Tuzcu: "Kitap yapma" fikri hiç yok. Kitap yapma fikri hiç olmadığı için kitaplar çok zor ortaya çıkıyor, bir türlü o kitap olmuyor, fikri olmayınca zikri de olmuyor. Kitap bütünlüğünde bir konsept üzerinden yazma dürtüsü yok bende. Ama ilk kitaplarımda vardı. Sonrakilerde yok. İlk kitap "Yalan Yazın Yelleri"ni hazırlarken, kendi ölçütlerime göre, bir tane çok karamsar, bir tane az karamsar sıralamasıyla dizdiğimi hatırlıyorum şiirlerimi, biraz daha umutlu bir şiirle simsiyah bir şiiri çapraz koyduğumu. Fakat o sıralamayı şu anda çözebilir miyim? Hiç bilmiyorum. Üçüncü kitap "Sevda Adıyla"da ise daha önce sıklıkla başvurduğum bazı tamlamaları hiç kullanmadan yazmayı ilke edinerek kitabı oluşturmuştum. O kitabın, erotizmi, temanın önemli bir kısmına dahil eden, odağa değilse bile onun çok yakınına taşıyan şiirlerden kurulu bir yapısı vardı. İlk üç kitabımdan sonrakilerde, önceden karar verilip bilinçli bir şekilde yazılan şiirler olmadı; ama kasıtlı yapılmış gibi görünen bölümler için, daha önce başka söyleşilerde de dillendirdiğim gibi, "kalmasına müsaade etme kuralını" işlettim, diyebilirim. Şiirde, bir takım insanlar, hatta belki herkes diyebilirim, yazarken çok şuurluymuş gibi konuşuyorlar; ama ben buna inanmıyorum. O kadar çok "şuurlu" olunamaz. O kadar kararlı ve şuurlu şiir yazılmaz, ancak yazılmışları yan ya-

na getirirsen, dersin ki, burada yedi şiir var, şunu başa alsak, şu ikinci olmasa da dördüncü olsa. Puzzle gibi ya da patchwork yapar gibi çalışıyorum ben kitap yaparken; o da çabucak oluveren bir şey, şu şuna yakışır, bu buna yakışır, bak bunda sesle çok uğraşmışım, bu da onun yanına gelebilir, falan şeklinde; "ontolojik açıdan..." filan diye değil (gülüyöruz). O yüzden sanatçıların sarf ettiği o "şuurlu" sözler bana hep yalan, palavra gibi gelir. Kâğıdın üzerine güzel bir şey bırakabiliysen ne âlâ. Şunu bilemiyoruz, kendi adıma ben bilmiyorum, mesela neden sevimli, kısa bir deneme yazmaya kalktığım halde dizeler geliyor kaleme? Daha anlamış değilim. Aşağı yukarı kırk sekiz senedir yazıyorum. Bazı şeyler neden fışkırıp öne çıkıyor? Hiç bilmiyorum.

1) ÜCRA Şiir Dergisi. Dergi, Eylül 2002 ile Eylül 2015 tarihleri arasında toplam 58 sayı yayımlanmıştır. Derginin ilk 30 sayısı "Atölye Çalışması" alt başlığı ile yalnızca dörder sayfa olarak yayımlanmış, Ekim 2005'te yayınına uzunca bir süre ara vermiştir. Eylül 2009'da dergi, logosunu değiştirip, "atölye" ibaresini kaldırıp, "şiir dergisi" ibaresini eklemiş, sayfa sayısını on altıya çıkararak 31. sayısıyla kaldığı yerden devam etmiştir. 58. ve son sayısında sayfa sayısı 32'ye çıkmıştır.

2) ÜCRA Şiir Dergisi, "Mehmet Mümtaz Tuzcu ile Söyleşi", Eylül 2002, sayı 1, sayfa 2-3.

3) a. g. e., sayfa 2. Tuzcu, tam olarak şöyle diyor o söyleşide: "Hep büyük kentlerde ve büyük kentlerin çok işlek yerlerinde oturdum. Bunun yaşamı algılayışımı etkilemiş olabileceğini düşünürüm zaman zaman. Yani yazarken birbirini kıracak kadar üst üste, peş peşe gelen, kâğıda saldıran imajların, elli yıldır baktığım caddelerdeki insan ve taşıt devriminin bir izdüşümü olabileceğini."

4) TUZCU, yine de "makine" sözcüğünü tercih ediyor anlatırken.

5) CHINATOWN, Yönetmen: **Roman Polanski,** ABD, 1974.

6) SIGHT & SOUND (Görüntü ve Ses). İngiliz Film Enstitüsü (BFI) tarafından, 1932'den bu yana yayımlanan sinema dergisi.

7) CAHIERS DU CINÉMA (Sinema Deferleri). İlk sayısı Nisan 1951'de yayımlanan, André Bazin, Jacques Doniol-Valcroze ve Joseph-Marie Lo Duca tarafından çıkarılmaya başlanan Fransız sinema dergisi. Dergi hâlâ yayımlanmaya devam ediyor. Söyleşinin gerçekleştiği sıralarda, en son Temmuz-Ağustos 2019 tarihli 757. sayısı yayımlanmıştı.

8) TINKER TAILOR SOLDIER SPY, Yönetmen: **Tomas Alfredson,** İngiltere, 2011.

9) ENGEREK DÜĞÜMÜ (Le Nœud de vipères), **François Mauriac,** Çeviren: Peyami Safa, Ötügen Yayınları, Birinci Basım: İstanbul 1969.

safirim (haibun)

ışık madak kaya

Safirim! Gökyüzüne eskiyen gözlerini sürdüm. Gittiğin yerden önce baktığın yer yanar. Mum erir, gecenin yalnızlığına bakıp. "Git" kıta kıta okunur ezberden geçer çaresizliğe. Mevsim biterken içine yağanın ne olduğunu söyleme. Beyaza inanır herkes.

*"Gökyüzü eski

Yalnızlıksa bir safir

Kar sessizliği"

Safirim! Tenimden aşkın süzdüğü gecedir. Karanlık kuytulara saklanır arzular. Gövdem şimdi bir sarnıç, çığırığını saran... Döndükçe içimden kanat çırpın kuşlar uçar. Maviye çevirir gözlerini gökten dolan. Zamansız unutanlar bir ömür hatırlar.

*"Mavi gök olsam

Gövdenin kuşlarına

Aşkı seslensem"

Safirim! Estiğin yeri bildir. Rüzgârdır nefesim. Meltem, imbat değil lodosu çağırır. Kır bahçeleri dağılır çığlığından. Papatyalar ı sayanlar aldanır hatıralar taç olup örülürken. Solduğu yerde ısıltısı söner. Tedirginliği büyütürler açtıkları avucu durmadan kanayanlar.

*"Rüzgâr tedirgin

Sessiz bir çığlık olur

Sarı papatya"

Safirim! Yüğü ağırdır gidenin. Hiçbir liman taşımaz çıkma bir hayatı. Deniz yalandır, tanıklık bilmez. " Su" der yatağını değiştirir aşk. Kamışlar yetişir taşıdığı yerden. Korku sazlıklarında yol alır, izini kaybederken. Uçurma kuşlarını, dalım yok.

*"Su hiç eskimez

Kadim yatağına sor

Sazlıktaki kuş"

Safirim! Söz ansızın siler yaşananları. Bildiğini bilir söylemez olur dil. Ağaçlar çiçeğinden vazgeçer meyve verirken. Dökülen yaprak değil sesindir. Kurur zaman. Bir aralık bırak, gökyüzünü bıraktığım yerde bulamadım.

*"Yaprak sesinde

Lirik kuşlar uçuyor

Kapama göğü"

**Haikular Deniz Dengiz*

Yaban mersini saçlarım benim
Dişlek günlerin çarmihında
Kaçak sancılara çözülmeye örülür
Yaniltır kurgularında
Sözcüklerin şişman ebesini gözlerinden
Dünya çevirir tersine eteklerini
Sülfile baskılarından görürüm
Kayık dudaklarını yalancıların

Dünya benim boş beşiğim
Örtülerinden savrulur eksik düşlerim
Gizlenir kartal yuvalarına
Çevrimdışı çocukluğum...

Son sürat şuursuzluğu dem tutar
Aklın şehrinde el açar dilenmeye
Kaypaktır bilinci
bir heykelden farksız insan siluetleri
Zar çevirirler ayışığına...
Çekirge sürüleri çıkar her atımda...

Dünya benim vurgunluğum
Zamansızlığında yağmur birikintilerinin
dönme dolap kıvamında kalmış uzuvlarımda
Atla karıncayı birbirine karıştırırım
Uyku nöbetlerinde su samurlarının
Çalı çırpı niyetine kırarım bacaklarımı...

Kadın elleridir şişlerde büyüttüğüm atkılar
Çürürler ağaç gövdelerinden
Köklerde biriktirirler doğum sancılarını
Düdüksüzdür tencereleri menekşeler açarken omuz başlarında...

Dünya benim yırtık albümlerim
Sallar zamanı orta yerinde
Terli göğsüne ilişen eski giysilerim
Tozunu kaldırır şaha...

müzik dolabındaki caz kedisi

Caz Kedisi ekibi olarak katıldığımız **"3. Ma-vibahçe Caz Festivali"** söyleşisinde **"Şairle-rin Cazcıları, Cazcılarının Şairleri"** başlığı ile katıldığım sunumumda şiir ve caz birlikteli-ğine dair en fazla malzeme veren müzisyen, piyanist, vokalist ve besteci Yiğit Özatalay'dı. Kendisiyle sizler için grubu **"Yürüyen Mer-diven"** ile çıkardığı albümler ve şiir bestele-rine yönelik çalışmalarıyla ilgili bir söyleşi ger-çekleştirdim.

1985, Isparta'da doğumlu sanatçı ilk piya-no çalışmalarını İzmir'de Turgut Aldemir ve Zafer Çebi'yle sürdürdü. Günümüzünde art-ık usta kategorisine giren genç kuşak cazcı-larımızı yetiştiren en önemli caz eğitim kuru-mu olarak kabul edeceğimiz İstanbul Bilgi Üniversitesi caz bölümü öğrencilerinden biri olan Özatalay burada usta müzisyenler Se-len Gülün ve Onur Türkmen'le teori ve kom-pozisyon, Gülün ve efsanevi caz sanatçımız Tuna Ötenel'le caz piyano çalıştı. Lisans eği-timi ardından yurtdışına eğitimine yurtdışın-da eden sanatçı 2006-2007 öğretim yılı bo-yunca Krakow Müzik Akademisi'nde Wojci-ech Widlak ve Wojciech Zych'ten kompozis-yon dersleri aldı. Lisans eğitimi aldığı üniver-sitesine geri dönen Özatalay iki yıl süreyle Bil-gi Müzik'te araştırma görevlisi olarak çalıştı, Michael Ellison'ın asistanlığını yaptı. 2009 yı-lında Bilgi Üniversitesi'nin sağladığı bursla İtalya'ya giderek Milano Konservatuvarı'nda Alessandro Solbiati'yle kompozisyon yüksek lisans eğitimini tamamladı.

Başarılı sanatçı 2011'de Türkiye'ye dönerek

kariyende önemli bir döneme başladı. Daha önce bir diğer usta caz piyanisti Emin Fındıko-lu'nun müziklerini düzenlediği ve Genco Er-kal'ın yönetip oynadığı Dostlar Tiyatrosu yapı-mı **"Ben Bertolt Brecht"** oyununda bu kez Yi-ğit Özatalay piyanist olarak sahne almaya başladı. 2012'den bu yana İstanbul Bilgi Üni-versitesi Müzik Bölümü'nde tam zamanlı öğ-retim görevlisi olarak çalışmakta olan Özata-lay, çağdaş akustik müzik alanındaki beste-çalışmalarının yanı sıra farklı topluluklarla beste-ci-piyanist olarak konserler vermekte ayrıca Dostlar Tiyatrosu'nun **"Yaşamaya Dair"** ve **"Merhaba"** adlı oyunlarında müzik direktörü ve piyanist olarak sahne almaktadır.

Piyanist Yiğit Özatalay bu yazıya konu olan da-vul sanatçısı Mustafa Kemal Emirel ile oluştur-duğu **"Yürüyen Merdiven"** projesi iki **"Çınar, Güneş ve Bir Deli"** (2016) ve **"Yok mu, Var"** (2018) adlı iki albüme de imza attı.

Şiir ve caz birlikteliğine dair güzel örnekler bu-labildiğimiz bu çalışmalarda ikilinin dışında Genco Erkal, Tülay Günel, Ülkü Aybala Sunat, Güç Başar Gülle, Angelika, Niescier, Luca Avan-zi, Eloisa Manera, Deniz Doğangün, Meriç Dö-nük, Hans Andersson, Volkan Topakoğlu gibi ti-yatro ve müzik özellikle de caz dünyasından değerli konuklar yer aldı.

Albümlerine ve bestelerine odaklanmadan önce Yiğit Özatalay'ın akademik ve uluslararası çalışmalarını yürütürken eski ve kadim dostu olarak tanımladığı Mustafa Kemal Emir'le bir araya gelme hikayesi çok merak ediyordum....

Mustafa Kemal'le müzikal beraberliğimizin en eski tanıklarından biri gerçekten de sensin sevgili Devrim, çünkü Kemal'le birlikte katıldığımız ilk caz festivali senin Eskişehir'de yıllarca başarıyla düzenlediğin Amatör Caz Müzisyenleri Festivali'nin üçüncüsüydü. Bakıyorum da, o yıldan, yani 2005'ten bu yana neredeyse 15 yıl geçmiş!

Biz Kemal'le uzun yıllardır arkadaşız ve müzik dışında da bir çok şeyi paylaşırsınız. Birlikte ev arkadaşlığımız bile oldu. Aynı okuldan mezun olduk. Böyle sıkı bir dostluk ve müzikal alışverişi 2014'te bir grupla somutlaştırmak istedik. Tabii ki her iki albümümüzde konuk müzisyenler de yer aldı ama her şeyden önce bir ikili Yürüyen Merdiven. İsmimize gelince, aslında günlük hayatımızda çok kullandığımız bir nesne bu, ama biz yürüyen merdivene başka bir açıdan bakıyoruz. Can Yücel'ce söylersek, başka türlü bir "yürüyen merdiven" bizim istediğimiz... İki bacaklı bir organizma. Yani bu mekanik bir merdiven değil. İki bacaklı yürüyen bir merdiven. Bir diyaloga dayanıyor grubun temeli. Logomuz da aslında buradan çıktı. Tabii anlam dışında biçimsel olarak da belli tercihlerimiz var. Yürüyen Merdiven'in iki sözcüğü isimlerimizin baş harfleriyle başlıyor. Bunun dışında uyaklı iki sözcükten oluşuyor. Hece sayılarıyla da dengeli sözcükler. Bir

de tabii ki Türkçe. Sonuçta Türkiyeli müzisyenleriz. Biz öncelikle kendi estetiğimizle örtüşen ve bizi anlatabilen bir iş çıkarmak için yola çıktık. Şu an geldiğimiz yeri bir virgül olarak görüyorum. Yolda olmak güzel. Oruç Aruoba'nın deyişiyle "yolunu yer kılmak". Peki nereye kadar yürüyecek bu merdiven? Uzun, çetrefilli ve bir o kadar da zevkli bir içsel yolculuk bu. Bir de bu yolculuğun dış boyutu var tabii; o da dinleyiciye ulaştırmak, ve onda da aynı duyguyu ve heyecanı uyandırabilmek. Amacımız olabildiğince geniş kitlelere, her yaştan, ulustan ve sınıftan insanlara ulaşmak. Ama bu albümde öncelikle Türkiye var; yaşadığımız ülkeden, çevreden, onun gerçeklerinden ve dilinden bir şeyler var. Bununla uğraşmaya devam edeceğiz.

"Yürüyen Merdiven" grubu bahsettiğim iki albümde de şiir bestelerine yer vermekte. Birinci albüm olan **"Çınar, Güneş ve Bir Deli"** Nazım Hikmet Ran'ın **"Masalların Masalı"** ve **"Bugün Pazar"** adlı iki şiiri, 2018 albümleri **"Yok Mu, Var"** da ise Nazım'ın **"Sıcaktı"** şiiri dışında Edip Cansever'in albümüyle aynı adı taşıyan şiiri "Yok Mu, Var"ın bestelendiğini görüyoruz. Albümlerde geriye kalan tüm bestelerin gerek söz gerekse müziklerinin özgün olduğunu, çoğunlukla Özatalay'a ait düşünüldüğünde bu iki albümde de şiirlere yer verilmesi acaba bir tesadüf müydü?

Elbette değil... Şiir sevgisi bana annemin bir hediyesi. İyi ki de sevdirmiş. Hatta "Caz Kedisi" dergisiyle de beni tanıştıran odur. Müzik, şiiri taşıyan ve ulaştıran güçlü bir araç olabiliyor. Yürüyen Merdiven olarak buna aracılık etmeyi seviyoruz. Müzik şiiri daha etkin hale getirirse de, bütün bestecilerin de söylediği gibi şiiri bestelemeye girişmek epey riskli bir iş ve çok dikkatli olmak gerek. Benim dikkat etmeye çalıştığım şey, o şiirin ritmini, onun kendi içinde taşıdığı müziği kaybetmemek. Bu arada, besteler bana ait olsa da düzenlemeleri Kemal'le birlikte yapıyoruz. Düzenleme de besteye dahil olan bir öge kesinlikle... Caz alanında ise şiirin eksikliğini ben de hissediyorum. Açıkçası bizim müziğimizin de ana akım bir caz olduğunu söyleyemeyiz; hem klasik müzik, hem geleneksel

müzik, hem tiyatro ile kesişimler kuran bir tarz bu. Belki de bu çoğul yapısı nedeniyle şiirle de bütünlük kurabiliyor Yürüyen Merdiven.

Bir araştırma yapılsa en çok şiiri bestelenen şairimizin Nazım Hikmet Ran olma durumu çok şaşırtıcı olmaz gibi... Caz dünyamızda Nazım'ın şiirlerinin bestelendiği ilk örneklerden biri olarak olarak piyanist Tayfun Erdem'in **"Demir, Kömür ve Şeker / Caz ve Nazım"** adlı albümünü sayabiliriz. Nazım'ın **"Kuvayı Milliye Destanı Başlangıç Kısım"** ve **"Hasret Trilojisi(Sofra-Memet-Vapor)"** şiirlerinin Genco Erkal tarafından seslendirildiği bu albüm daha önce ünlü Alman aktör Otto Sander tarafından da seslendirilmiş ve albüm olarak yayınlanmıştı. İki albümünün de üç şiirine yer verilen Nazım Hikmet belli ki Yiğit Özatalay içinde çok özel bir şairimiz...

Nâzım'la kurduğum ilişki için, öncelikle şununla başlamalıyım: ben müziği bir araç olarak görüyorum. Amacım değil. Bir şeyleri ulaştırmak, insanlarla paylaşmak için bir araç olarak görüyorum ben müziği. Önemsediğim, inandığım değerler var. Bir hayat duruşum, dünyaya bakış açım var ve tabii ki öncelikle kendimi gerçekleştirmek ve sonrasında da "bakın böyle gerçekler var ve ben böyle düşünüyorum" diyerek insanlarla paylaşabilmek var aklımda. Benim sanatla olan ilişkim biraz bu. Sanatla olan ilişkisini belki de en güzel şekilde gerçekleştirmiş olan insanlardan biri olarak Nâzım'ı önemsememin nedeni biraz da burada yatıyor. Nâzım eğer komünist olmasaydı, belki iyi bir şair olabilirdi; ama Nâzım'ı Nâzım yapan aslında insan olarak duruşuyla, inandığı değerlerle, yaşamıyla, düşündükleri ile sanatını ne kadar güzel bütünleştirebildiğidir. Oğluna yazdığı şiirle partiye yazdığı şiirini birbirinden ayıramaz oluşumuz ya da Piraye'ye yazdığı bir mektupla sosyalizme olan aşkını ayıramaz oluşumuz. Bunların bir bütün olması. Örneğin bizim grup olarak bütünselliğe vurgu yapmamız, birbirimizi tamamlamamız, müzikle şi-

irin bütünselliği... Bunları birbirinden ayırmak gerek. Yani bütünsellik belki de hayatın en temel öğelerinden biri ve bunu başarabilmek çok zor. Biz de bunu başarmaya "çalışıyoruz". Bu bir yolculuk. Bir de tersini düşünmek gerek tabii. Nâzım sadece komünist olsaydı, yine Nâzım olur muydu? Hayır olmazdı! Onu Nâzım yapan aynı zamanda şiirin gerektirdiklerini yerine getirmesi ve şiir alanında da bir devrim yapmış olması. O güne kadar yazılmamış olan bir şiiri yazmış olması. Şunu vurgulamak istiyorum: Nâzım için şiir, onun çok iyi yaptığı bir şeydi ve bununla insanlara ulaşabiliyordu. Kendini bu yolla iyi anlatabiliyordu. (Tabii ki sadece şiirle uğraşmadı. Sinemayla, tiyatroyla, edebiyatın her alanıyla uğraştı ama biz onu en çok şiirleriyle tanıdık ve sevdik.) Ben de -tabii, karşılaştırmak şöyle dursun, onu model olarak alarak- kendim için şöyle diyebilirim: Müzik benim iyi yaptığım bir şey. En azından belli açılardan kendime güvenilebildiğim bir alan ve insanlara bununla ulaşabileceğimi düşünüyorum. Örneğin besteci Luigi Nono'nun bir sözü var. Diyor ki "Ben sadece rastlantısal olarak müzisyenim. Bir besteciyim ve topluma bununla bir katkı koyabiliyorsam ne âlâ". Nâzım'ın benim için ifadesi bu aslında. Sanatçı ve eylem insanı arasındaki mesafeyi en aza indirebilmek ve onun bütünselliğini sağlayabilmek. "Masalların Masalı" şiiri örneğin... Hiçbir felsefi kavram kullanmadan, herkesin kendi hayatında mutlaka karşılaştığı çok genel imgelerden hareketle böyle küçük bir hikaye yazabilmek... Bu bir süzölmüşlüğü gerektiriyor. O formasyonu bu şiirin içinde görebiliyoruz. Sadeleşme de de-

nebilir buna. Karmaşıklıştırmadan, oldukça sade anlatabilme ve bunu sadece içerik olarak değil, biçim olarak da yapabilme. Mimar titizliğiyle süzölmüş bir yapı haline getirebilme. Şiir bestelerken dikkat etmeye çalıştığım noktanın o şiirin ritmini, onun kendi içinde taşıdığı müziği kaybetmemek olduğunu söylemiştim. Belki "Masalların Masalı"nda bunu belli bir noktaya getirmiş olabiliriz diye düşünüyorum. Mesela şiirin kendi içerisindeki prozodiyi ve ritmi -yani cümle ve kelimelerin ritmini- müzik için bir malzeme olarak doğrudan alabiliyorum. Örneğin "Su başında durmuşuz çınarla ben" dizesindeki ritim, parça içerisinde kendini belli ediyor. Zaten Nâzım'ın kullandığı ve insanı okudukça hipnotize eden de, bu ritim ve tekrarları kullanmaktaki ustalığı bence. Elbette her cümleinin olduğu gibi her şiirin de ritmik bir yapısı vardır. Nâzım'ın şiirlerinde ise ben bunu en üst düzeyde görebiliyorum. Nâzım hakikaten tüm şiirlerini bir müzik içerisinde yazmış.

Son albümleri "Yok Mu, Var"da Nâzım Hikmet Ran dışında Edip Cansever'in aynı adlı şiirini de besteleyen grubun şarkısını dinlerken fark ettim ki, Nazım'ın şiir kurgusuna göre daha fazla sadık kalınırken "Yok Mu, Var"da şiirin satırlarından diledikleri seçerek kullanmaları ve belki de cazın ruhuna en yakın bir şiir bestesi çalışması yapmış olmaları...

Bu şiire farklı yaklaşımım gözünden kaçmamış! "Yok mu, Var" şiiriyle 2009'da tanışmıştım. İlk okuduğumda çok etkilenmiş, hemen defterime not etmiştim. Uzun bir süre onu besteleme niyetim de yoktu. Sonra, sözsüz bir müzik üzerine çalışırken bu müziğin bu şiirle güzel bir örtüşme yaşayabileceğini keşfettim. Senin farkettiğin şey, yani metne yaklaşımındaki "özgürlük", aslında müziğimle metni buluşturabilmek, uzlaştırabilmekten kaynaklandı. Bu şiir biçimsel olarak asimetrik ve düzensiz bir bilinç akışı şiiri. Müziklerken biraz düzenledim, başka bir biçime oturtmaya çalıştım, bu nedenle belli sözcüklerin veya

dizelerin yerleri değişti, belli dizeleri ise bu müziğe almadım... Ancak sonradan bunun şaire ve şiire haksızlık olduğunu düşündüm. Çünkü Cansever çoğulluğa önem veren bir şair. Bu şiir de hem nesne ve imge bolluğuyla çoğulluğu önemsiyor, hem de "var" sözcüğünün döngüsel yinelemeleriyle belli bir uzunluğu gereksiniyor. Dolayısıyla bu uzun şiiri, bütün olarak, her sözcüğüyle dahil ettiğim bir versiyon daha oluşturdum. Bu versiyon tamamen caz stilinde değil, hem daha deneysel, hem de 10 kişilik bir topluluk için yazılı bir konser müziği. Bu topluluk, yani Hezarfen Ensemble, müziği ilk olarak 24-25 Nisan 2020'de İngiltere'nin Bristol kentinde seslendirecek. Kuşkusuz benim için eşsiz bir deneyim olacak.

Cazın, edebiyatın pek çok türünü ve yazarları etkilediğini biliyoruz. Fakat görülüyor ki şiirle kurulan ilişki hepsinden fazla... Şiirlerden bestelenen caz şarkıları kadar cazcılarının yetenek ve ruh çekiciliğinden etkilenecek yazılan şiirlerin sanatsal kalitesi de kendisini hemen göstermekte... Şiirinin edebiyatın diğer türlerine göre daha özgür bir ruh içermesi, cazın da doğaçlama gibi bir özgürlük alanına sahip olması buna sebep olabilir mi?

Kesinlikle. Hiçbir yazın türünün şiirdeki kadar açıklık veya "düzenli bir düzensizlik" taşıdığını düşünmüyorum. Caz nasıl ki âna, anlık koşullara göre biçimlenmeye değer veren bir müziktir, şiir de seslere ve sözcüklere aynı zamansal farkındalıkla, aynı doğaçlamavari oyunla dokunur. Şiir de caz gibi niyetli eksiklikler içerir, okuyanın ya da dinleyenin yorumlayarak tamamlayacağı eksiklerdir bunlar. Caz parçalı, kopuk bir tarzı, keskin geçişleri, düzensizlikleri sever, şiir de öyle. Ama maksatlı düzensizliklerdir bunlar. Bir yandan da akış halindedir her ikisi de. Cazda doğaçlama kendinizi ne kadar akışa bırakabildiğinizle, ama bilinçli bir kaybolmayla ölçölür kanımca. Şiirde de bu akış had safhadadır, ses akışmasından (eufonia) düşünce akışını ayıramayız; çünkü Bedreddin Cömert'in de dediği gibi, şiirdeki ses benzeşimi anlamsal bir yakınlık gibi duyumsanır. Daha birçok kesişim-

den bahsedebiliriz cazla şiir arasında...

“Yürüyen Merdiven”’in iki albümünde de aslında profesyonel bir oyuncu olan Tülay Günal’ı şarkıcı olarak görüyoruz. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü mezunu olan sanatçı kariyeri boyunca devlet tiyatrolarından özel tiyatrolara, televizyon dizilerinden sinemaya kadar sahnenin, ekranın ve perdenin çok özel oyuncularını arasında yer almış, çok sayıda ödülle onurlandırılmış olsa da müziğe hiç de uzak kalmamış. Sanatçı mezuniyeti ardından İstanbul’da bir süre pop dünyasının özgün isimlerinden Işın Karaca’nın yanında şarkıcılık da yapmış. Tülay Günal uzun bir süredir Bertolt Brecht şiirlerinden oluşan **“Ben Bertolt Brecht”** adlı müzikli kabaresinde çok sayıda şarkıyı başarıyla söylemekte.

Sevgili Tülay Günal’la tanışmamızı Genco Erkal’a borçluyum. 2012’de bünyesinde piyanist olarak çalışmaya başladığım Dostlar Tiyatrosu’nun Ben Bertolt Brecht oyunundan, Tülay’ın ve Genco hocanın usta oyunculuklarından, Emin Fındıkoğlu’nun müzik direktörlüğünden çok şey öğrendim tiyatroya ve sahne müziğine dair. Yaşamaya Dair ve Güneşin Sofrasında oyunlarında da beraber çalıştığımız Tülay’la yıllar içinde beraber nefes alan müzikal bir birliktelik oluşturabildiğimiz için çok mutluyum. Tülay profesyonel bir oyuncu olmasının yanında yetkin bir vokalist. İki albümümüzün de açılış parçalarını ona vermemiz bir rastlantı olmasa gerek... Her şeyden önce, oyunculuğun verdiği bir bilinçle, sözün anlamını düşünerek, gereksiz süslemelerden kaçınarak, olabildiğince yalın ama ifadeli bir söyleyiş tarzı var. Tülay olma-

dan Yürüyen Merdiven albümleri eksik kalırdı. Geçen ay, İstanbul Caz Festivali’nde yeni bir proje oluşturduk kendisiyle. Çocuklara cazı tanıtmaya ve sevdirmeye yönelik; Brecht, Nâzım, Aziz Nesin metinleri de içeren güzel bir konser verdik. Bu projeyi önümüzdeki aylarda daha çok sahneleyip daha fazla çocuğa ulaşmak istiyoruz.

Yiğit Özatalay usta bir piyanist olmasına ve şiir bestelenmesine rağmen artık şarkı sözü yazarı ve vokalist... İlk albümde üç (Kırmızı Paltolu Kız, Bir Delinin Hata Defteri, Direndikçe) ikinci albümde iki adet (Bilmece, Üç Hece) sözleri

ona ait şarkı barındırmakta. Şiir sevgisini ailesinden alan, edebiyatın pek çok türü yanında şiir de okuyan biri olarak bu parçalardaki sözleri öncelikle şiir olarak mı, yoksa şarkı sözü olarak mı düşünmeliyiz?

“Kırmızı Paltolu Kız”, “Bir Delinin Hata Defteri” ve “Üç Hece” öncelikle şiir olarak yazıldı, sonradan şarkıya dönüştü. Bunlardan “Üç Hece”nin yeri bende ayrıdır, çünkü bu şiir sevgili eşim Meliha Sözeri’nin 2015’te yazdığı bir dörtlükten esinlenerek oluştu, ve şarkıyı kendisine ithaf ettim. “Direndikçe” ile “Bilmece”nin sözlerini ise şarkı sözü olarak, yani var

olan müzik için bir metin oluşturmak amacıyla yazdım.

Yiğit Özatalay müzisyen ve besteci olarak edebiyatla, özellikle de şiirle ilişkisiyle ilgili “Daha altı yaşındayken şiir defteri tutmaya başlamıştım. 18 yaşıma kadar da devam etti bu amatör ilgi. Daha önce söylediğim gibi, şiir sevgisini daha çok annemden aldım. Pazar kahvaltılarında okuduğu şiirler hâlâ kulaklarımdadır. Ama babamın da katkısını yadsıyamam: Orhan Veli’nin toplu şiirlerini, Karacaoğlu’nun koşmalarını, türkülerdeki şiiri onun sayesinde öğrendim. 2012’de piyanist ve müzik direktörü ola-

rak Dostlar Tiyatrosu'nda çalışmaya başlamam şiirle var olan ilişkimi genişletti, şiir kültürümü artırdı. Ne de olsa Genco Erkal ülkemizde şiiri tiyatroyla buluşturan en önemli oyuncu. "Ben Bertolt Brecht" ve halen devam eden "Yaşamaya Dair" ile "Merhaba" oyunlarımız sayesinde şiirin içinde yaşıyorum ve bundan çok keyif alıyorum." derken acaba dönüp dönüp okuduğu şairler ya da şiirler, bestelemek için ilham perisi beklediğin başka şairlerin başka şiirleri hakkında neler söyleyebilir...

Nâzım ile Brecht benim için hiç eskimeyen şairler. Onların dışında özellikle Bedri Rahmi Eyüboğlu, Özdemir Asaf, Can Yücel, Cemal Süreya ve Edip Cansever'i okumaktan büyük keyif alıyorum.. Yazmakta olduğum doktora tezim sayesinde önemli bir İspanyol şairle tanıştım, Antonio Machado. Machado'nun "Her şey geçer"i üzerine çalışıyorum şu sıralar. Daha önce Türkiye dışından bir ozanın şiirini bestelememiştim. Geçen yaz tanışıp hayran olduğum başka bir şiirse Sabahattin Ali'nin "Rüzgar"ı. Ablam bana doğum günümde almıştı Sabahattin Ali'nin şiir kitabını -oğlunun, yani yeğenimin adı da Rüzgar bu arada. "Rüzgar" şiirini bestelemeyi çok isterim. Bakalım ne zaman...

Sadece caz değil müzik dünyamızın şimdiden en değerli ve saygın isimleri arasına giren Yiğit Özatalay'a müziği gibi özenli cevapları için de teşekkür ederken biliyoruz ki "Yürüyen Merdiven"i hep takip edeceğiz...

Söyleşide Adı Geçen Şiirler

Yok Mu, Var / edip cansever

Şunu aklında tut iyice
Çilekte var, altın gibi parlayan ferik elmasında var
Güneşte, gümüşte, fildişinde
Tahtada, kömürde, sütte
Suyun ateş olduğu, ateşin su olduğu yerde var

Kızımıza ördüğün yeşil atkıda bile
Beni seven ellerinde var
Bir sabah geçiyordun
"Bir sabah geçiyordun" ne demek
Nasıl, niçin, nereden
Bil ki böyle bir eksiklikte var
Dilini acı yapan tütün kırıntısında
Örneğin bir yolculukta, katran gibi çaylar içtiğin
Kirazlar, bavullar, akasyalar sevdiğin
Her türlü virajlarda
Ağaççileği gibi, ince çekirdekli
Dile, dişe, damağa yayılan
Akide olan gözlerinde
Gözbebeklerinde yeşim
Yakut olan, zümrüt olan damarlarında
Özleminde günbatımı
Yok mu, var.

Nasıl var hem de
Var içimizde bizi eksiltmeden
Dışarıda var
Oranda, orantıda, dengede
Bir hüznün bile sinmemiş plastik çiçeklerde
Gene var
Yüzünü yıkadın mı, iyi
Sildin kuruladın mı
Çıktın mı sokağa
Yalnız su aramaya gidilen yollarda
İnce bir bardak gibi gövdelensin diye susuzluk
Orda var.

Ayakların değsin de suya
Sözelimi herhangi bir haziranda
Haziranın köylü yüzünde
Çizgili mintanında
Denizlere uçan aklında
Değsin de suya ayakların
Sudan üşüyen parmaklarını çekerken
Tam orada
Kapıyı ardımdan kapadığında
Bilmez olur muyum hiç
İçerde kalan yüzünde, telâşlı

Olmaz olur mu, var.

Yalnızlık gibi, ama yalnızlık değil
Bildiğin, çok iyi bildiğin bir şeyin
Uzağında kalmak duygusu belki
İyi ya, var
Hani sayıldığını duyar ya pencereler, tıpkı
Göz görmez, ama bakıldığını duyar ya insan
Hani ardında seni izleyen birisi
Tanımazsın da sezersin birden izlendiğini
Niçin mi
Tam niçin dediğin zaman var.

Bilir miydik, sever miydik, inanır mıydık
O olmasaydı hiç
Ama bugün, şimdilik
Yenik düşmeden hiç de
Var, diyoruz sadece, çünkü var.

Simavna Kadısı Oğlu Şeyh Bedrettin Destanı (9. Bölüm) / nazım hikmet ran

Sıcaktı.
Sıcak. Sapı kanlı, demiri kör bir bıçaktı
sıcak.

Sıcaktı.
Bulutlar doluydular,
bulutlar boşanacak
boşanacaktı.
O, kımıldanmadan baktı,
kayalardan
iki gözü iki kartal gibi indi ovaya.
Orda en yumuşak, en sert
en tutumlu, en cömert,
en
seven,
en büyük, en güzel kadın:
TOPRAK
nerdeyse doğuracak
doğuracaktı.

Sıcaktı.
Baktı Karaburun dağlarından O

baktı bu toprağın sonundaki ufka
çatarak kaşlarını :
Kırlarda çocuk başlarını
Kanlı gelincikler gibi koparıp
çırılçıplak çıgıllıkları sürükleyip peşinde
beş tuğlu bir yangın geliyordu karşıdan ufku
sarıp.

Bu gelen
Şehzade Murattı.
Hükmü hümâyun sâdır olmuştu ki Şehzade
Muradın ismine
Aydın eline varıp
Bedreddin halifesi mülhid Mustafanın başına
ine.

Sıcaktı.
Bedreddin halifesi mülhid Mustafa baktı,
baktı köylü Mustafa.
Baktı korkmadan
kızmadan
gülmeden.
Baktı dimdik
dosdoğru.
Baktı O.
En yumuşak, en sert
en tutumlu, en cömert,
en
seven,
en büyük, en güzel kadın :
TOPRAK
nerdeyse doğuracak
Doğuracaktı.

.....

Hep bir ağızdan türkü söyleyip
hep beraber sulardan çekmek ağı,
demiri oya gibi işleyip hep beraber,
hep beraber sürebilmek toprağı,
ballı incirleri hep beraber yiyebilmek,
yârin yanağından gayrı her şeyde
her yerde

hep beraber!
diye bilmek
İçin

.....

Yenildiler.

...

Ve hep beraber söylenen bir türkü gibi
hep beraber kardeş elleriyle işlenen toprak
Edirne sarayında damızlanmış atların
eşildi nallarıyla.

Ama bu yürek
o, bu dilden anlamaz pek

...

her yerde
hep beraber!
Diye bilmek

Masalların Masalı / nazım hikmet ran

Su başında durmuşuz,
çınarla ben.
Suda suretimiz çıkıyor,
çınarla benim.
Suyun şavkı vuruyor bize,
çınarla bana.

Su başında durmuşuz,
çınarla ben, bir de kedi.
Suda suretimiz çıkıyor,
çınarla benim, bir de kedinin.
Suyun şavkı vuruyor bize,
çınarla bana, bir de kediye.

Su başında durmuşuz,
çınar, ben, kedi, bir de güneş.
Suda suretimiz çıkıyor,
çınarın, benim, kedinin, bir de güneşin.
Suyun şavkı vuruyor bize,
çınara, bana, kediye, bir de güneşe.

Su başında durmuşuz,

çınar, ben, kedi, güneş, bir de ömrümüz.

Suda suretimiz çıkıyor,
çınarın, benim, kedinin, güneşin, bir de
ömrümüzün.

Suyun şavkı vuruyor bize,
çınara, bana, kediye, güneşe, bir de ömrümüze
.

Su başında durmuşuz.
Önce kedi gidecek,
kaybolacak suda sureti.
Sonra ben gideceğim,
kaybolacak suda suretim.
Sonra çınar gidecek,
kaybolacak suda sureti.
Sonra su gidecek
güneş kalacak;
sonra o da gidecek...

Su başında durmuşuz.

Su serin,
Çınar ulu,
Ben şiir yazıyorum.
Kedi uyukluyor
Güneş sıcak.
Çok şükür yaşıyoruz.
Suyun şavkı vuruyor bize
Çınara bana, kediye, güneşe, bir de
ömrümüze...

Her Şey Geçer / antonio machado

her şey kalır
ama bizim işimiz geçmek
çizerek geçmek
yolları
denizin üzerindeki yolları
yolcu, yol
senin adımlarının izidir
hepsi bu; yolcu,
yol yok,
yol yürürken oluşur
yol yürürken oluşur

arkana dönüp baktığında
gördüğün patika, asla
yeniden ayak basmayacağın yoldur
yolcu! Yol yok
denizin üzerindeki izlerden başka

Rüzgar / sabahattin ali

Arzularım muayyen bir haddi aşınca
Ve sözler kulaklarıma sağırlaşınca
Bir ihtiras duyup vahşi maceralara
Çıkıyorum bulutları aşan dağlara.
Tanrıların başı gibi başları diktir,
Bu dağları saran sonsuz bir genişliktir,
Ben de katıp vücudumu bu genişliğe,
Bakıyorum aşağılarda kalan hiçliğe.

Bu dağların bir rakibi varsa rüzgârdır.
Rüzgâr burda tek başına bir hükümdardır.
Burda insan duman gibi genişler, büyür,
Bu dağlarda ıstıraplar, sevinçler büyür.
Buralarda her düşünce sona yakındır,
Burda her şey bizden uzak, «o»na yakındır.
Burda yoktur insanların düşündükleri,
Rüzgâr siler kafalardan küçüklükleri.
Yanağıma çarpar kanatlarını,
Ve anlatır mâbutların hayatlarını.
Arasına kulağını bana verdi mi,
Ben de ona anlatırım kendi derdimi.

«Ey dağların dertlerini dinleyen rüzgâr!
Benim arık yalnız sana itimadım var.
Gelmiş gibi uzaktaki bir seyyareden
Yabancıyım bu gürültü dünyasına ben.
Etrafımın sözlerine asla aklım ermedi,
Etrafımda bana asla kulak vermedi.
Senelerden beri hâlâ anlaşılamadık,
Bende kestim anlaşılmaktan ümidi artık.
Gözlerimde hakikati sezen bir nurla
Etrafımı süzüyorum biraz gururla.

Bir dürbünün ters tarafı gibi bu dünya
En büyük şey, en asil şey küçülür burda.
Burda yalan para eden biricik iştir,

Burda her şey bir yapmacık bir gösteriştir.
Kimi coşar din uğruna geberir, yalan!
Kimi gider vatan için can verir, yalan!
Bir filozof yetmiş eser yazar, yalandır;
Bir kahraman istibdadı ezer, yalandır.
Şairlerin büyük aşkı fânî bir kızdır,
Bu dünyada herkes sinsi herkes cılızdır.
Ne hakikî aşktan burda bir çakan vardır,
Ne de onu görse dönüp bir bakan vardır,
Her büyüklük bir cüzzam gibi dökülür burda,
En muazzam ölüm bile küçülür burda.

Benim kafam acayip bir dimağ taşıyor,
Her dakika insanlardan uzaklaşıyor.
Zaman zaman mağlûp olsam bile etime,
İnsan olmak dokunuyor haysiyetime.
Büyük, temiz bir arkadaş arıyor ruhum,
İşte rüzgâr, şimdi sana sığınıyorum!
Asaletin yeri yoktur gerçi hayatta,
En asil şey seni buldum bu kâinatta,
Güneş gibi ne bin türlü ışığın vardır,
Ne süse, gösterişe bir baktığın vardır.
Deniz gibi muamma yok derinliğinde,
Bir ferahlık, bir saflık var serinliğinde.
Bir dev gibi küçük mızımız sesleri yersin,
Allah gibi görünmeden hüküm sürersin.

Düşmanıyım ben de cılız güzelliklerin,
Rüzgâr! Bu dağ başlarında çırpınan serin
Kanatların gökyüzünde akan bir seldir,
Bana kudret ve cesaret veren bir eldir.
Beşerlikten uzaktayım senin ülkende,
Senin gibi azamete âşıkım ben de.
İşte rüzgâr! Senin gibi ben de deliyim.

Islıklarım senin gibi inlemelidir,
Herkes beni ürpererek dinlemelidir.
Rüzgâr! Sana, yalnız sana benzemeliyim.»

gölgesinden başlayarak
kurudu ağaç
yaprakları önce kuş
sonra ağırlı bir boşlukla kokar

parmak uçlarımda
dallarınca ufalanan sessizlik
kendini canıma
kimsesiz, yırtık tülüyle bağlar

yüzünden
savruk yaprağı mı
içimden
yıkılmış bir dağ yankısını
alıyorum
dilimden sana geçen
edepsiz hüzün
ve kirpiklerimden sarkan sızı için
bilmem kaç şiirlik
yas ilan ediyorum

ve biliyorum
ne zaman ki
kabulleniş erdemi yorar
kalp artık
kendi çölüne başlar

dağın öyküsü oğulcan yiğit özdemir

Dudaklarını büküyor çayır çiçeği
Ketum mırıltılar açıyor yapraklarında
Durmadan dağlanan çekirdeği
Yıllar yılı duyulmayı bekler
Bir dağın söz dağarcığında,

Her tepe kendi gecesini arar
Ateşlenen goncalar titreyerek uyanır
Çiçekler yanıyor, çiçekler kan kırmızı
Süleyman dağı,
Yine kâbus görüyor.

Kötü günlerde, çiçeklerin
Dudaklarına mühür vurdukları, doğru
Ancak her şey günbatımına değin sürüyor.

Değişken rüzgârın kucaklaşmaları
Suskun uzanmış dağ, gözlerini yummuş dereler
Değil mi ki açar çayır çiçeği,
Dinle esen rüzgârı, orada bir kavalın
İşitilmemiş güzellikteki sesi
Çobansız dağlarda titrer,
Bilmem duyuyor musun?

Yarın, yarın bugün olduğunda
Duyulduğunda dağın sözcükleri
Gün gibi açık ve seçik
Tanelenerek konuşur çayır
Kulak kabartır dereler
Öylesine doğan bir gün,
Bilmem görüyor musun?

alda merini

Alda Merini, Milano'lu şair 21 Mart 1931 yılında Milano'da doğdu. Giacinto Spagnoletti onu onbeşli yaşlarında yeteneğini ilk keşfeden kişi oldu. Nitekim Spagnoletti onun iki şiirini 1950 yılında daha 19 yaşındayken İtalyan Şiir Antolojisi'nde (1909-1949) yayınladı. Bu iki şiirden biri olan "Il gobbo" (Kambur) u burada Caz Kedisi'nde Türkçede ilk kez okuyacaksınız. 1951 yılında **Eugenio Montale**, onun iki şiirini editor **Scheiwiller**'e 1900 lerin Kadın Şairleri' kitabında basması için önerdi. Aynı dönemde Alda Merini ünlü İtalyan şair **Salvatore Quasimodo**'nun şiirine de ilgi duymaya başladı ve Quasimo ile yakın arkadaşlık kurdu. 1953 yılında ilk şiir kitabı "**La presenza di Orfeo**".(**Orfeo'nun Varoluşu**) yayımlandı bunu iki yıl sonra çıkan "**Nozze Romane**" (Roma Düğünü) ve 'Paura di Dio' (Tanrı Korkusu) şiir kitapları izledi. 1961 yılında 1955 yılında doğan kızına adadığı "Tu sei Pietro" (Sen, Pietro) kitabı yayımlandı. Sonraları şair hüznünlü bir döneme girerek 11 yıl boyunca uzun bir sessizliğe gömüldü ta ki 1972 yılında "Paolo Pini" çıkana kadar ki bu dönemde üç tane kız çocuğu doğurdu. Bundan sonra 1979 yılına kadar hastalıklarla mücadele etti. Bütün bu delirme döneminin zorlu ve acı deneyimlerini anlatan meşhur kitabı "La Terra Santa" (Kutsal Toprak) ı yine yıl-

lar sonra 1984 yılında Vanni Scheiwiller yayınladı. Bunları pek çok önemli şiir kitabı izledi. 1993 yılında Giorgio Caproni, Attilio Bertolucci, Mario Luzi, Andrea Zanzotto, Franco Fortini gibi kendisinden önce önemli İtalyan şairlerine de verilen **il Premio Librex-Guggenheim "Eugenio Montale"** ı kazandı. Bunu "Viegreggio" şiir ödülü dahil diğer ödüller izledi. 2004 yılında sağlık koşulları sebebiyle bir süre hastanede kaldı. 2006 yılında son kitabı "Kara Roman" yayımlandı ve 2009 yılında kemik kanserinden Milano'da bir hastanede hayata gözlerini yumdu.

Onu 20-yüzyılın ikinci yarısından itibaren İtalya'nın en önemli kadın şairi olarak görebiliriz. Onun geniş kitlelere yayılıp sevilmesinin ardındaki gerçek kanımca şiirinde de-ğindiği ve işlediği konulardaki samimiyeti; çizdiği anaç kadın kimliği ve geleneksel çizgideki İtalyan kadının acı ve umutlarını temsil eden yalın ama güçlü imgelerle kurduğu şiirini yaşamın Kutsal boyutuna taşıyan gündelik yaşam dilini ustaca yoğurduğunda bulmak mümkündür. Bu yönüyle onu Amerikalı Şair Maya Angeleou'ya ve bizde de Gülten Akın ve Sennur Sezer'e benzetiyorum. Kuşkusuz onun şiirdeki ana izleklerinden biri olan Aşk hep yüceltmesi ve onu adeta hal-kın kalbine sözcüklerle işlemesi şiirini hep güncel kılmıştır. Burada onun Milano'da nasıl sevildiğini; özellikle kadınlar arasında; tanık olduğum pek çok olaya ve duruma dayanıyor. Kitapları tekrar tekrar İtalya'da farklı farklı yayınevlerinden basılan bu şairi şu günlerde yaşadığım Milano'da bende eskisinden daha yoğun bir şekilde okurken Caz Kedisi için bir kaç şiirini Türkçe'de ilk kez çevirme fırsatı bulduğum için mutluyum.

Erkut Tokmanç 10/09/2019-Milano

İL GOBBO

*Dalla solita sponda del mattino
io mi guadagno palmo a palmo il giorno:
il giorno dalle acque così grigie,
dall'espressione assente.*

*Il giorno io lo guadagno con fatica
tra le due sponde che non si risolvono,
insoluta io stessa per la vita
... e nessuno m'aiuta.*

*Mi viene a volte un gobbo sfaccendato,
un simbolo presago d'allegrezza
che ha il dono di una stana profezia.
E perché vada incontro alla promessa
lui mi traghetta sulle proprie spalle.*

KAMBUR

*Olağan bir sabahın kıyısında
Elden ele ekmeğimi kazanıyorum, günü:
Böylesine çamurlu sulardan
Kayıp ifadenin bir gününü.
O günü, alın terimle kazanıyorum,
Ayrılmayan iki kıyı arasında,
Hayatın kendisi gibi iflas etmiş
... ve kimse yardım etmiyor bana.
Bazen başıboş bir kambur geliyor yanıma,
Bir neşenin habercisi
Ortaya çıkmış bir kehanetin hediyesini
ulaştırır.
Çünkü o sözünün eridir
Beni sırtında taşıyan.*

FELICE SPOSA

*Non voglio che tu muoia, no.
Se tu tremassi nella morte,
io cadrei come una foglia al vento,
eppure con le mie grida e i miei sospiri
io ti uccido ogni giorno;
ogni giorno accelero la tua morte,
sperando che anche per me sia la fine
e mi domando dove Dio stia
in tanta collisione di anime,
come permetta questo odio senza rispetto,
e brancolo nel buio della follia
cercando il tentacolo della scienza*

MUTLU GELİN

*Ölmeni istemiyorum, hayır.
Eğer ölümün pençesinde titrersen,
ben rüzgardaki bir yaprak gibi düşmeyi isterim,
bütün çığlıklarım ve iç çekişlerimle*

*oysa seni ben hergün öldürüyorum;
hergün ölümünü hızlandırıyorum,
bunun benim de sonum olduğunu umut ederek
Ve kendime soruyorum Tanrı nerede olabilir
bunca ruh yıkıntısı arasında,
nasıl izin veriyor bu nefrete saygısızca,
şu çılgınlığın karanlığında el yordamıyla
ararken seni bilimin dokungacında*

LE MASCHERE

*Maschere che ho buttato in un canto
ora per ora
per salvare il mio cuore
maschere che hanno lacrime dipinte
e un fiore sempre verde nel labbro
maschere che hanno fumato i miei limiti
che hanno tenuto in bocca le mie sigarette
o maschera gigante
che hai coperto il mio volto
per dieci lunghissimi anni
e che non hai mai riso
nessuno mi identificherà mai
in questo grande teatro che è la vita
perché anche se vengo a vederti
e piango nel mio cuore
ti porto una maschera di solarità*

MASKELER

*Bir şarkıya savurduğum maskeler
Saat be saat
Kalbimi kurtarmak adına
Maskeler boyası akan gözyaşlarıyla
Ve ağızda herdem yeşil bir çiçekle
Maskeler benim sınırlarımı duman duman
tükettiler
Ağızda benim sigaralarımı tüttürdüler
O büyük maske ki
Yüzümü örten
On uzun yıl boyunca
Hiç gülmediğin
Kimsenin beni tanıyamadığı
Bu devasal tiyatrodaki hayattı
Bu yüzden seni izlemeye geliyorum
Kalbime ağılıyorum
Sana güneşten bir maske taşıyorum*

*İtalyancadan çeviren: Erkut Tokman-Milano-
Eylül-2019*

ŞARKEDİŞİ

çevirişir •• Iulia Gherghei

Aşk

Saçımı yıkadım bu gece
yalnızca gömülmen için siyahlığına
gece bizim örtümüz
yıldızlarının altında gizli
içiyoruz acı tatlı zehiri

Saçımı yıkadım bu gece
yalnızca çalman için
en sevdiğimiz kuyrukluyıldızla bağlı şarkımızı
masmavi bir ekranda izlenen akşam haberleri
aşkın nasıl bir kasırğa olduğunu gösterdi bize
kimin umurunda!

Saçımı yıkadım bu gece
yalnızca senin için

Ağustos'un Son Günü

Bal evresindeki yaz
Damada dik dik bakarken yakalanmış
Bir bakire gibi kızaran sonbahar
Ve ben kırışıkları sayıyorum

Yeni gecelikler, eski gecelikler
Aynı döngü
Farklı hoş kokular
Meyvelerin bile başka öpüşleri var

Ne diyeyim bu şafaklara
Daha çekilmez, daha acı
Birden geldiklerinde daha çok keder
Ya da günbatımını yeğlersin
Bir anda nefesini kesen
Eklemlerini sürekli ağrıtan o yara
Hüzünlü şarkılar
Ağustos'un son günü
Nostaljiyle zehirlenmenin başladığı o gün

Türkçesi: Tamer Gülbek

Iulia Gherghei

Rumen şair Iulia Gherghei Bükreş'te doğdu. Bükreş Üniversitesi'nden bilişim teknolojisi lisans diploması aldı. Bükreş'te bulunan Romanya Ulusal Radyo Yayın Kuruluşu'nda teknik müdür olarak çalışıyor. 2012'de *Cennet Sinenmesi'nin Mahkûmları* adlı ilk şiir kitabını yayımladı. 2014'te Louis Kasatkin yönetimindeki Destiny şairler sitesince yılın şairi seçildi. 2015'te "Mavi Perdelerde Kaybolan" başlıklı şiiriyle Blackwater şiir grubu yarışmasını kazandı. Şiirleri Ampat Koshy'nin hazırladığı *Significant Anthology* dahil olmak üzere birçok iyi antolojiye yer aldı. Şiirlerini İngilizceye yattı.

Şiir ve Şiir Kültürü Dergisi
Üç ayda bir yayımlanır
Yaygın Süreli Yayın
ISSN 2149-2891
Eder: 10 TL (KDV dahil)

Yıl: 3 Sayı: 19
Ekim - Kasım - Aralık 2019

Duvar Kitabevi Kırt. ve Müzik Ürünleri San. Tic. Ltd. Şti. adına
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Berkan Balpetek

Yayın Yönetmeni
Halim Yazıcı

Yayın Kurulu
Halim Yazıcı - Erkan Karakiraz

Tasarım-Üygulama
Bassaray Matbaası

Yazışma Adresi
cazkesidisergisi@gmail.com

Yönetim Yeri
853 Sk. No:13 P:10
Kemeraltı - Konak / İzmir
Tel: 0 (232) 484 88 68
duvarkitabevi@gmail.com

Sürdürüm Koşulları: Yıllık 30 TL.
Türkiye İş Bankası
3408-2212231
IBAN: Duvar Kitabevi
TR48 0006 4000 0013 4082 2122 31

Baskı;
Bassaray Matbaası
Sanat Cad. No:1/5 Çamdibi-İzmir

Temsilciler
Ankara - Ali Hikmet Eren
Antalya - Nisa Leyla Gündüz
Ayvalık - Turgut Baygın
Bursa - Güney Özküçük
Çanakkale - Tuğba Alaybeyoğlu Gürbüz
Diyarbakır - Sadık Ay
Eskişehir - Rahmi Emeç
Kayseri - Deniz Deniz Şimşek
Konya - Petek Sinem Üstübal
Mersin - Ferhat İşlek
İstanbul - Devrim Horlu
Marmaris - Raşit Öztürk
Bodrum - Mehmet Göllü, İmge Kitabevi
Mardin - Mahmut Aksoy

*Ürün gönderiminde e-posta adresinin belirtilmesi; bilgisayar ortamında, 12 punto ile yazılması; e-posta ile ya da yazışma adresine cd ile ulaştırılması; a4 kağıdı ile 3 sayfa aşmaması ve önceden başka bir yerde yayımlanmamış olması gerekmektedir.

* Dergide yayımlanan ürünlerden yazarı sorumludur.

Not: Dergimiz İzmir, Adana ve Mersin'de Kitapsan şubelerinden temin edilebilir.

Baskı Tarihi: 23 Eylül 2019